

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Sancti Gregorii Moralis Expositionis In Beatum Iob, Liber Trigesimus
Tertius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

conditionis ejus magnitudine cognita, quis non immanē formidine corruat, quis non desperationis percussione succumbat? Sed quia elationem nostram ostensa hostis nostri potentia reprimat, etiam infirmitatem nostram Dominus patefacta gratiæ suæ dispensatione fovet. Unde cum eum principium viarum suarum diceret, illico adjunxit.

Quod diaboli malitia dispensatione divina cohibetur, ne quantum vult mentes hominum ferire permittatur.

CAPUT XIX.

Qui fecit eum, applicavit gladium ejus.] Gladius quippe Behemoth istius ipsa nocendi malitia est. Sed ab eo à quo bonus per naturam factus est, ejus gladius applicatur; quia ejus malitia divina dispensatione restringitur, ne ferire tantum mentes hominum quantum appetit, permittatur. Quia ergo hostis noster & multum potest, & minus percutit, ejus gladium pietas conditoris astringit: ut replicatus intra ejus conscientiam lateat, & ultra quam desuper justè disponitur, sese in mortes hominum ejus malitia non extendat. Quod igitur ad multa fortiter prævalet, hoc de principio magnæ conditionis potest: quod verò à quibusdam vincitur, ejus nimirum gladius ab auctore replicatur.

Job. 1. Ille namque Behemoth, qui principium viarum Dei est, cum contra sanctum virum licentiam tentationis accepit, gentes movit, greges abstulit, ignem de celo deposuit, perturbato aëre ventos excitavit, domum concutiens subruit, convivantes filios extinxit, uxoris mentem in dolo pravæ suasionis exercuit, mariti carnem inflictiis vulneribus confodit: sed ejus gladius à conditore replicatur, cum dicitur: *Animam illius serva.* Qui replicato gladio quantæ sit infirmitatis, Evangelista testante describitur: quia nec manere in obleso homine potuit, nec rursus invadere bruta animalia nisi jussus præsumpsit, dicens: *Si ejicis nos, mitte nos in gregem porcorum.* Malitiæ quippe ejus gladius quam sit replicatus ostenditur, cui si potestas summa licentiam non præberet, nec grassari in porcorum gregem va-

Aleret Quando ergo iste sua sponte nocere factis ad Dei imaginem hominibus audeat, de quo nimium constat quod non justus contingere nec porcos præsumat? Notandum quoque est, quod dum viarum Dei principium Behemoth dicitur, vasanum dogma Arii aperta ratione dissipatur. Facturam quippe Dei Filium fatetur, & ecce Behemoth in factura rerum primus creatus ostenditur. Superest ergo ut Arius aut factum Filium putet, aut eum post Behemoth conditum stultus putet. Quia verò omne quod applicatur, in semetipsum reducitur, rectè applicatus Behemoth gladius dicitur. In semetipsum namque se ejus malitia decoquit, cum ad votum suum sese contra electorum vitam prohibita non exercet. Multos autem exigentibus meritis ferire permittitur, ut cum Deum deserunt, damnato hosti famulentur. Ab electis verò eò valentius vincitur, quod soli auctori omnium humiliter substernuntur. Quia igitur per hoc quod viarum Dei principium dicitur, per hoc quod permittente Domino valde intolerabilis demonstratur; apertè cognoscimus, cum quanto hoste pugnemus. Superest igitur ut unusquisque nostrum tantò se plenius auctori subiciat, quanto contra se verius violentas adversarii vires pensat. Quid namque nos nisi pulvis sumus? Quid verò ille, nisi unus ex celestibus spiritibus, & quod adhuc majus est, summus? Quid ergo de propria virtute audeat, quando contra angelorum principem pulvis pugnat? Sed quia supernorum spirituum conditor terrenum corpus assumpsit, rectè jam superbientem angelum humilis pulvis vincit. Inherendo quippe veræ fortitudini vires accipit, quas transfuga spiritus, cum semetipsum sequitur, amittit. Et dignum est ut vincatur à pulvere, qui fortem se creditit deserto creatore; ut superatus inveniat, quia defecit elatus. Valde autem anhelat sapiens, quod cum ipsum imbecillitate subiecta caro permanet, à qua tantus ipse spiritus sine fine projectus jacet. Sed loca mentium mutavit ordo meritorum. Sic sic superbia meruit dejici, sic humilitas exaltari: quatenus & celestis spiritus erigendo se, tartarum toleret, & terra humilis sine termino super calos regnet.

SANCTI GREGORII
MORALIS EXPOSITIONIS
IN BEATVM IOB,
LIBER TRIGESIMVS TERTIVS.

Quod in superbiorum lubricis mentibus passus sit demonum.

CAPUT PRIMUM.

ANTIQUO hosti, qui sub Behemoth nomine Dominica voce describitur, superbi quique tantò familiaris ferunt, quanto hujus vitæ successibus apud semetipsos altius intumescunt. His namque cum gloria augetur elatio, cum elatione verò additur cura: huc illucque animus tendit quia & desideria cum rebus crescunt. Cumque cogitationes innumeras quasi agri sænum pro-

Dferunt, eisdem cogitationibus velut desiderato pabulo Behemoth istius famem pascunt. Unde nunc rectè dicitur: *[Huic montes herbas ferunt.]* In Scriptura sacra quum numero singulari mons ponitur, aliquando incarnatus Dominus, aliquando sancta Ecclesia, aliquando testamentum Dei, aliquando apostata angelus, aliquando quilibet hæreticus designatur. Quum verò montes plurali numero nominantur, aliquando celsitudo Apostolorum atque Prophetarum, aliquando verò secularium potestatum tumor exprimitur. Mons namque Dominum designat, sicut scriptum est: *Et Esai. 2. n. erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium.* Mons quippe est in ver-

rice montium incarnatus Dominus, transcendens A celsitudinem Prophetarum. Rursum per montem sancta designatur Ecclesia, sicut scriptum est: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion. Sion namque speculatio dicitur, per quam scilicet speculationem contemplans Deum Ecclesia figuratur. Rursum per montem, testamentum Dei exprimitur, sicut Habacuc ait: Deus à Libano veniet, & sanctus de monte umbrato & condense. Qui enim venturum se per testamenti sui paginas spondit, quasi inde venit, unde velut sub promissione se tenuit. Quod videlicet testamentum bene mons umbratus & condensus dicitur; quia spissis allegiarum obscuritatibus opacatur. Rursum per montem angelus apostata designatur, sicut sub Babylonis regis specie de antiquo hoste prædicatoribus dicitur: Super montem caliginosum levate signum. Prædicatoribus quippe sancti super caliginosum montem signum elevant, quando contra satanæ superbiam, qui sæpe sub nebula simulationis absconditur, virtutem Crucis exaltant. Rursum per montem hæreticus quilibet exprimitur, sicut ex voce Ecclesiæ Psalmista ait: In Domino confido, quomodo dicis anima mea, Transigra in montem sicut passer? Cum enim fidei animæ unitate relicta, in tumentis doctina confidere hæretici prædicatoris dicitur, deserto Domino quasi in montem transigra suadet. Rursum per montes, Apostolorum atque Prophetarum celsitudo designatur, sicut scriptum est: Iustitia tua sicut montes Dei. Et voce Pauli dicitur: Ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso. Vel sicut iterum voce sperantis Ecclesiæ Psalmista ait: Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. Rursum per montes secularium potestatum tumor exprimitur, de quibus Psalmista ait: Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini: quia multi qui prius alta rigiditate tumuerant, Deo in carne apparente, magno sunt per penitentiam timore liquefacti. Vel sicut idem Propheta iterum dicit: Ascendunt montes, & descendunt campi. Plerique enim persecutores Domini superbi contra eum veniunt, sed ab eo humiles revertuntur. Qui montes ascendunt per tumorem potentie, sed campi descendunt, plani videlicet facti per cognitionem culpe. Sed quia nonnulli in elationis suæ altitudine remanent, & ad divina obsequia flecti humiliter dedignantur, eo quod iuxta desiderium antiqui hostis prava cogitare ac perpetrare non desinunt; rectè hoc loco de Behemoth dicitur: [Huc montes ferunt herbas.] Elati namque sæculi huic Behemoth herbas ferunt; quia ex eo illum reficiunt, quod nequiter operantur. Huic Behemoth herbas ferunt; quia suas illi offerunt fluxas & lubricas voluptates. Erunt enim, ait Apostolus, homines seipso amantes. Quorum descriptionem complexus est: dicens: Voluptatum amatores magis quam Dei. Quæ est ergo herba montium, nisi voluptas fluxa, quæ ex corde gignitur superborum? Qui nisi Deum superbiendo contemnerent, nequaquam tot lubrica lasciviendo perpetrarent. Quibus nimirum herbis iste Behemoth pascitur; quia in eis pœnam æternæ mortis esuriens, eorum perditis moribus satiatur. Superbi enim hujus sæculi & si quando supernæ dispensationis ordine præditi, ab expletione pravorum operum cessant, prava tamen in cogitatione multiplicat, modò ut se potentiores ceteris, rebus & honoribus ostendant, modò ut eandem suam potentiam in studio alienæ læsionis exercent, modò ut lubricis motibus ducti, per levia se facta voluptateque dissolvant. Qui dum rebus divinitus acceptis nequaquam recta, sed prava semper agere cogitant, quid aliud faciunt, nisi suis contra Deum donis pugnant? Quia igitur Behemoth iste in superborum mentibus sua semper desideria recognoscit, quasi herbas in montibus invenit, quibus

S. Greg. Tom. I.

A refectum suæ malitiæ ventrem tendit. Bene autem subditur.

Quod ludus demonum sit, cum vagas & instabiles animas de vitio rotant in vitium.

CAPUT II.

Omnes bestia agri ludent ibi.] Quid per bestias, nisi immundi spiritus: quid per agrum, nisi præfens seculum designatur? Unde de ipso malignorum spirituum principe contra Ephraim dicitur: Bestia agri scindet eos. Vel sicut Esaias ait: Et mala bestia non ascendet per eam. Quia autem agri nomine mundus accipitur, Dominicus per Evangelium sermo testatur, qui ait: Ager autem est mundus. Agri ergo bestia in herbis montium ludunt; quia projecta de superioribus in hoc mundo damonia, pravis superborum operibus delectantur. Bestia in herbis ludunt, quum reprobi spiritus humana corda in illicitas cogitationes pertrahunt. An non immundis spiritibus ludere, est mentes hominum ad imaginem Dei conditas, modò ficta promissione decipere, modò vacuis terroribus irridere, modò eis transitoria gaudia quasi mansura imprimere, modò mansuras pœnas quasi transitorias levigare? Harum proculdubio bestiarum illusionem pertinuerat, qui dicebat: Deus meus in te confido, non erubescam; neque irideant me inimicis mei. Quia igitur superborum cor ad omne vitium sternitur, ut cuilibet maligno spiritui irruenti prava cogitatione præparetur, rectè de herbis montium dicitur: [Omnes bestia agri ludent ibi.] Pro eo enim quòd superbi quique nullum malum cogitando prætereant, nulla est agri bestia, quæ non horum montium herbis satietur. Nam & si quando carnis luxuriam fugiunt, interioris luxuriæ vitium de ipsa castitate gloriando committunt. Si quando nil avarè exterius rapiunt, nequaquam ab illecebra avaritiæ mundi sunt; quia est res nullas ambiunt, favore tamen hominum laudem de continentia rapere conantur. Huic ergo Behemoth montes herbas ferunt, & omnes bestia agri ludunt ibi, quia in superborum corde quilibet malignus spiritus tantò latius pascitur, quantò & omne vitium de superbia generatur. Sed quia audivimus quid iste Behemoth comedat: nunc audiamus necesse est ubi interim per pravam desiderium requiescat. Sequitur.

Quod in illis mentibus satanas dormiat, quas vel nequitia torpor obumbrat, vel temporalis altitudo inflat.

CAPUT III.

Sub umbra dormit in secreto calami, in locis humilibus.] Obumbratio in sacro eloquio aliquando incarnatio Domini ponitur, vel mentis refrigerium à fervore carnalium cogitationum: unde appellatione umbræ ex superna protectione hoc ipsum refrigerium cordis insinuari solet. Aliquando verò umbra, recedente charitate, torpor frigida mentis accipitur. Nam quòd Dominica incarnatio servata veritate historice, obumbrationis appellatione signetur, angelicus sermo testatur, qui ad Mariam ait: Virtus Altissimi obumbrabit tibi. Quia enim umbra non aliter exprimitur, nisi per lumen & corpus; virtus ei Altissimi obumbravit, quia in ejus utero lux incorporea corpus sumpsit. Ex qua videlicet obumbratione omne in se refrigerium mentis accepit. Rursum per umbram, ex superna protectione refrigerium cordis exprimitur, sicut Psalmista ait: Sub umbra alarum tuarum protege me. Vel sicut sponsa in Canticis canticorum adventum sponsi prætolata præannunciat, dicens: Sub umbra illius, quem desideraveram, sedsi. Ac si

PPP ij

Ps. 124.

Habac. 3.

Ps. 33.

Ps. 10.

Ps. 31.

2. Cor. 5.

Ps. 210.

Ps. 96.

Ps. 103.

2.

1. Tim. 1.

Osce 13.

Esai. 35.

Mat. 13.

Ps. 24.

a

1. Pet. 1.

sup lib. 31. c. 17.

1.

Luc. 1. d

Ps. 16.

Can. 2. a

dicat: Ab æstu desideriorum carnalium sub adventus illius protectione requievi. Rursum per umbram recedente charitate, torpor frigida mentis exprimitur, sicut de peccante homine scriptum est, quia secutus est umbram. Calorem enim charitatis fugiens, veritatis solem homo deseruit, & sub umbra se interni frigoris abscondit. Unde & voce ejusdem Veritatis dicitur: *Abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum.* Unde primus homo post culpam inter arbores paradisi ad auram post meridiem abscondus invenitur. Quia enim meridianum charitatis calorem perdidit, jam sub peccati umbra quasi sub frigore auræ torpebat. Iste igitur Behemoth quia in illis quasi quamdam requiem invenit, quos à veri solis ardore subtrahendo frigidus facit, sub umbra dormire perhibetur. Nonnumquam verò per umbram, si tamen cum adjectione mortis ponatur, vel mors carnis exprimitur, vel quilibet reprobi, qui antiqui hostis tenebras studio prave operationis imitantur. Unde voce Martyrum per Psalmistam dicitur: *Humilia-
sti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.* Umbra enim mortis electos Dei opprimit, cum mors carnis, quæ imago mortis æternæ est, ab hac eos vita disjungit: quia sicut illa animam à Deo, ita hæc ab anima separat corpus. Vel certè umbra eos mortis opprimit, quia de antiquo hoste scriptum est: *Nomen illi mors.* Umbra ergo mortis sunt omnes reprobi, quia illius nequitiam elationis imitantur; ejusque imaginem quasi umbram expriment, dum ejus in se malitiæ similitudinem trahunt. Qui electos Dei operiunt, dum contra illos in atrocitate persecutionis temporaliter convalescunt. Hoc autem loco umbra, nequitie torpor accipitur, in qua iste Behemoth dormit, quia contra corda charitate calentia sollicitus vigilat, in frigidis autem mentibus non potest; quia & si quando se in eis ad breve momentum collocat, ipse eum desideriorum caelestium æstus fatigat, & quasi roties ut recedat, pungitur, quoties ab eis amore intimo ad æterna suspiratur. Tantæ eum voces excitant, quantæ ex illorum mentibus sanctæ cogitationes ad cælum clamant. Unde fit, ut bonarum actionum armis territus, ac suspiriorum spiculis percussus fugiat, & ad corda reproborum frigida rediens, eam quam securus possideat, malitiæ umbram quaerat. Quæ ubi ab illo inventiatur ostenditur, cum protinus subinfertur: *[In secreto calami.]* In sacro eloquio calami vel arundinis appellatione aliquando verbum manens, aliquando doctorum pericia, aliquando mobilitas mentis, aliquando nitor gloriæ temporalis accipitur. Per calamum quippe, Verbi æternitas designatur, quum voce Patris per Psalmistam dicitur: *Lingua mea calamus scriba, velociter scribens.* Quia enim quod loquimur transit, quod scribimus permanet; lingua Patris, scribæ calamus dicitur, quia ab eo est Verbum illi coæternum, ac sine transitu generatum. Rursum per calamum scriptorum doctrina exprimitur; sicut de sancta Ecclesia Propheta pollicetur, dicens: *In cubilibus in quibus dracones prius habitabant, orietur viror calami & junce.* Quia nimirum sententia, sicut in hoc opere longè superius diximus, per calamum exprimitur doctrina scribentium, per junceum viriditas auditorum. Rursum per calamum, seu certè arundinem, mentis mobilitas designatur; sicut Judæorum turbis in Joannis laude à Domino dicitur: *Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?* ut videlicet subintelligatur, non. Joannes quippe arundo vento agitata non erat; quia ejus mentem Spiritu sancto solidam per diversas partes nullus linguarum flatus inclinabat. Rursum per calamum vel arundinem nitor gloriæ temporalis exprimitur,

A sicut de justis per Sapientiam dicitur: *Fulgent sicut justis, & tanquam scintille in arundinetis discurrent.* Arundinetum namquam vitam sæcularium appellat, qui more arundinum per temporalem gloriam foris quasi ad alta proficiunt, sed intus à soliditate veritatis inanescunt. Unde & Judæorum regnum calamo comparatur, quum per Prophetam apparente in veritate carnis Domino dicitur: *Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non ex-
tinguet.* Quid enim calami nomine, nisi Judaici populi temporale regnum denunciat? ** virens quidem * al.* exteriùs, sed interiùs vacuum. Et quia in eodem populo genus jam regale defecerat, & regnum ejus alienigena possidebat; aptè hoc idem regnum calamum quassatum vocat. Quid verò per linum, nisi B ejus sacerdotium exprimitur, quod lineis nimirum vestibus utebatur? Quod quia in adventu Domini charitatis ardorem perdidit, quasi amisso jam igne fidei, non ardens, sed fumigans fuit. Incarnatus autem Dominus calamum quassatum non confrigit, & linum fumigans non extinxit; quia Judææ regnum, quod pæne destructum jam fuerat, ejusque sacerdotium quod ignem fidei non tenebat, non potestate judicii percussit, sed cum patientiæ longanimitate toleravit. Hoc ergo loco quid aliud appellatione calami, nisi mentes sæcularium temporali gloriæ deditæ designantur? Qui tantò apud semetipsos intus inanescunt, quantò alti & nitidi exteriùs ostenduntur: quia dum ad exteriorem gloriam per superficiem defluunt, nulla intus firmitate solidantur. More quippe calami intus sunt quidem per fatuitatem vacui, sed foris per speciem & ostentationem pulchri; sed quantò ab eis exterior gloria studiosius quaeritur, tantò eorum corda gravioribus cogitationum stimulis agitantur. Unde rectè nunc Behemoth iste in secreto calami dormire perhibetur; quia quorum studia ad appetitum temporalis nitoris atque altitudinis commovet, eorum corda ** al.* tenaciùs tenet; & quasi ipse ibi quietus dormit, ubi *tacitus* eos quos possidet, quiescere non permittit. Dum enim excedere ceteros bonorum altitudine ambiunt, dum more calami per nitorem exterioris munitiæ, justorum speciem, quasi solidarum arborum corticem, vincunt; in hoc quòd ipsi interiùs vacui remanent, locum Behemoth isti, ubi apud se requiescere debeat, præbent. Unde & in Evangelio Dominus dicit, quòd spiritus exiens qui in locis aridis *5.* *Mat.* & inaquosis requiem non invenit, quia domum quam reliquerat, vacuum, scopisque mundatam reperit, hanc multiplicior intravit. Quia enim fluxa fit terra quæ infunditur, loca arenosa atque inaquosa sunt corda justorum, quæ per disciplinæ fortitudinem ab omni carnalis concupiscentiæ humore siccantur. Unde hic quoque adhuc ubi Behemoth iste dormiat, demonstratur, cum protinus subditur: *[In locis humentibus.]* Loca enim humentia sunt terrenorum hominum mentes: quas humor carnalis concupiscentiæ, quia replet, fluidas facit. In quibus Behemoth iste iniquitatis suæ vestigia tantò altius imprimit, quantò in eisdem mentibus ** al.* pertransitus illius quasi in fluxa terra descendit. Loca quippe humentia sunt opera voluptuosa. Pes quippe in arida terra non labitur: fixus veto in lubrica vix tenetur. In locis ergo humentibus iter vitæ præsentis faciunt, qui in hac ad justitiam recti stare non possunt. In his itaque locis humentibus Behemoth dormit, quia in reproborum hominum lubrica operatione quiescit. Nonnulli verò loca humentia, membra genitalia suspicantur. Quod si ita est, quid apertè aliud locis humentibus, nisi luxuria designatur: ut & per calamum gloria superbia, & per loca humentia, luxuria corporis exprimat? Duo quippe hæc sunt vitia, quæ humano generi immaniter dominantur: unum videlicet spiritus, atque aliud carnis. Elatio namque spiritum

Mat. 24.

Gen. 3. b

Psal. 43.

Apoc. 6. b

Psal. 44.

Esai. 35.

Sup. lib. 29. c. 14.

Mat. 11. a

5. Mat.

pes tran- situs

S. GREGORII MORALIA TOM. II

erigit, luxuria carnem corrumpit. Antiquus itaque hostis humanum genus vel per elationem præcipue, vel per luxuriam premens, in secreto calami atque in locis humentibus dormit; quia hominem damnatum sub ditione suæ dominationis aut per elationem spiritus, aut per carnis corruptionem tenet. Quosdam verò in utroque possidet: quia cum eos superbix spiritus elevat, à tumore suæ altitudinis nec verecundia corruptionis inclinat. Sed numquid contra hos intra sanctam Ecclesiam incessanter quotidie virtutum magistris non vigilant? Numquid redarguere voluptates infimas, & suadere gaudia patriæ cælestis cessant? Sed pravorum mentes tanto obstinatiùs summa non audiunt, quanto arctius infimis inhæserunt. Quibus neque hoc sufficit, ut ipsi pereant, sed adhuc, quod est deterius, cum quolibet argui emendarique conspiciunt, justorum increpationibus obviant, ne saltem alij corrigantur. Unde & bene subditur.

Quod reprobi, in quibus est imago diaboli, similibus suis patrocinia parant: & se invicem defendentes, nullum correctioni locum relinquunt.

CAPUT IV.

Protegunt umbra umbram ejus.] Umbræ quippe sunt diaboli, omnes iniqui: qui dum imitationi iniquitatis ejus inserviunt, quasi ab ejus corpore imaginis speciem trahunt. Sicut autem umbræ ejus sunt pluraliter reprobi, ita singulariter umbra ejus est unusquisque peccator. Sed dum doctrinæ justorum mali contradicunt, dum ab eis iniquum quemlibet corrigi non permittunt, umbræ Behemoth istius umbram ejus protegunt; quia peccatores quique in quo sibi malè sunt conscij, in eo & alium peccantem defendunt. Umbræ umbram ejus protegunt, dum nequissimorum facta nequiores perverfis patrocinis tuentur. Quod hoc nimirum studio faciunt, ne dum culpa in qua & ipsi obligati sunt, in aliis corrigitur, ad ipsos quandoque veniat. Se igitur tegunt dum alios protegunt; quia suam vitam inde prævident impeti, unde alios considerant libera correptione confundi. Sicque fit, ut summa criminum dum defenditur, augetur: & uniuscujusque nequitia eò sit ad perpetrandum facilis, quò difficilis ad puniendum. Scelera quippe peccantium tantò majora incrementa percipiunt, quanto per defensionem potentium diu inulta tolerantur. Sed tales quique seu extra, seu intra sanctam Ecclesiam esse videantur, tantò se apertiores Dei hostes exhibent, quanto majores sunt patroni vitiourum. Contra illum quippe suis defensionibus pugnant, cui ea quæ displicent, defendendo multiplicent. Quod factum bene per Prophetam Dominus sub Babylonis specie redarguit, dicens: *Oriuntur in domibus ejus spina & urtica, & paliurus in munitionibus ejus.* Quid namque per urticas, nisi cogitationum pruriginis: quid verò per spinas, nisi vitiourum punctiones accipimus? In domibus igitur Babylonis urticae & spinæ pullulant; quia in confusione mentis reprobræ & desideria cogitationum surgunt quæ exasperant, & operum peccata quæ pungunt. Sed hæc agentes habent etiam nequiores alios defensores suos. Unde illic aptè protinus subdidit: *Et paliurus in munitionibus ejus.* Paliurus quippe tanta spinarum circumdatione densescit, ut præ asperitate tangi vix possit. Intus igitur urtica & spina nascitur, sed utrumque hoc exterius per paliurum munitur: quia videlicet minores iniqui mala quolibet faciunt, sed ea nequissimi majores tuentur. Unde bene & hic dicitur: [*Protegunt umbra umbram ejus.*] Dum enim malum peior vindicat, quasi umbra umbram, ne à veritatis lumine irradietur, obscurat. Sequitur.

Quod amatores hujus sæculi licet speciem sanctitatis in populo quasi virentia folia habeant, fructum tamen ejus non habent.

CAPUT V.

Circumdabant eum salices torrentis.] Infructuosæ quidem arbores sunt salices: sed tamen tantæ viriditatis sunt, ut arescere vel abscessæ radicitus & projectæ, vix possint. Unde in sacro eloquio salicum nomine, aliquando pro viriditate boni, aliquando pro sterilitate reprobi designantur. Nisi enim electorum vitam per constantiam suæ viriditatis exprimerent, nequaquam de sanctæ Ecclesiæ filijs Propheta dixisset: *Germinabunt inter herbas.* Sicut salices juxta præterfluentes aquas. Sanctæ enim Ecclesiæ filij inter herbas sicut salices germinant, dum inter arescentem vitam carnalium hominum & multiplici numerositate, & perpetua mentis viriditate perdurant. Qui bene juxta præterfluentes aquas germinare perhibentur; quia unusquisque eorum ubertatem ad fructum percipit ex doctrina sacri eloquij, quæ temporaliter percurrit. Et rursum nisi per sterilitatem salicum vita peccantium signaretur, nequaquam ex voce prædicantium contra Babyloniam Psalmista dixisset: *In salicibus in medio ejus suspendimus organa nostra.* Babylonis quippe medio inesse salices describuntur; quia nimirum infructuosi quique, atque ab amore patriæ cælestis alieni, toris visceribus cordis in hæc sæculi confusione radican- tur. Unde & prædicatores sancti in istis salicibus non exercent organa, sed suspendunt; quia cum infructuosas ac reprobas mentes aspiciunt, vim suæ prædicationis non exhibent, sed potius lugentes silent. Quid etiam per torrentem, nisi hujus mortalis vitæ cursus exprimitur? De quo rursum per Prophetam dicitur: *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput:* quia videlicet Redemptor noster mortalis vitæ penam in quodam transitu attigit, & idcirco diu eidem morti, cui sponte succubuit, non inhæsit. Unde die tertia hoc quod moriendo posuerat, resurgendo caput elevavit. Quid est ergo quòd de Behemoth isto dicitur: [*Circumdabant eum salices torrentis.*] nisi quòd amatores vitæ mortalis, à bonis actibus quasi à fructibus alieni, tantò illi arctius inhærent, quanto eos largius delectatio transitorix voluptatis infundit? Hos enim quasi in radicibus torrens rigat, dum in suis cogitationibus amor vitæ carnalis inebriat. Qui scilicet more salicum fructus non ferunt, sed in foliis viridescunt: quia ea quæ gravia ad dicendum non sunt, aliquando honestatis verba proferunt, sed nullum vitæ pondus ex bonis operibus ostendunt. Bene igitur dicitur: [*Circumdabant eum salices torrentis;*] quia infructuosi quique dum amoris vitæ temporalis inserviunt, antiquo hosti perverfis moribus familiaris obsequuntur. Sed quia quid ei à suis clientibus impendatur, audivimus: nunc etiam quid in illis agat ipse, audiamus. Sequitur.

Quod non solum ante adventum Christi diabolus: ad se rapuerit infideles, sed etiam multos ex his qui renati sunt in Christo, de glutire se posse confidat.

CAPUT VI.

Absorbebit siccum, & non mirabitur, & habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus.] Quid enim hoc loco fluvij nomine, nisi humani generis decursio designatur? quæ velut à fontis sui origine nascendo surgit, sed quasi ad ima defluens moriendo pertransit. Qui autem signantur appellatione Jordanis, nisi qui jam imbuti sunt sacramento baptismatis? Quia enim Redemptor noster in hoc flumine baptizari dignatus est, ejus nomine debent

omnes baptizati exprimi, in quo hoc ipsum contigit sacramentum baptismatis inchoari. Quia igitur Behemoth iste à mundi origine exortum, vix paucis electis evadentibus, humanum genus in ima defluens, usque ad redemptionis tempora quasi quemdam in se fluvium traxit; bene nunc dicitur: [*Absorbebit fluvium, & non mirabitur.*] Quia verò & post mediatoris adventum quosdam qui rectè vivere negligunt, etiam fideles rapit; rectè subjungitur: [*Et habet fiduciam quòd insuat Jordanis in os ejus.*] Ac si apertè diceretur: Ante Redemptorem mundi mundum non miratus absorbit, sed quod est gravius, etiam post Redemptoris adventum quosdam qui baptismatis sacramento signati sunt, deglutire se posse confidit. Alios namque sub Christianitate nomine positos devorat; quia in ipso eos fidei errore supplantat. Alios à rectitudine fidei nequaquam deviat, sed ad usum pravæ operationis inclinat. Alios quantum vult in operatione immunditiæ inflectere non valet, sed apud semetipsum intus in studio intentionis intorquet: ut dum à charitate mentem dividunt, rectum non sit quidquid extrinsecus operentur. Et fidem tenent, sed vitam fidei non tenent; quia aut apertè illicita faciunt, aut ex perverso corde quæ agunt, prava sunt, etiam si sancta videantur. Quia enim nonnulli confitendo fideles sunt, non vivendo; hinc est quòd voce Veritatis dicitur: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum celorum.* Hinc rursum ait: *Quid autem vocatis me, Domine, Domine, & non facitis quæ dico?* Hinc Paulus ait: *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant.* Hinc Joannes dicit: *Qui dicit se Deum nosse, & mandata ejus non custodit, mendax est.* Hinc est quòd de ipsa sua plebe Dominus conqueritur, dicens: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me.* Hinc etiam Psalmista ait: *Dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei.* Sed minimè mirum fuit quòd Behemoth iste ante lavacri undam, ante sacramenta cælestia, ante corpoream præsentiam Redemptoris humani generis, fluvium hiatus profundæ persuasionis absorbit: sed hoc valde mirum, hoc valde terribile est, quia multos apertè ore etiam post cognitionem Redemptoris suscipit, post lavacri undam polluit; post sacramenta cælestia ad inferni profundum rapit. Dicatur ergo, dicatur terribiliter voce Veritatis: *Absorbebit fluvium, & non mirabitur, & habet fiduciam quòd insuat Jordanis in os ejus.* Neque enim pro magno diabolus habuit, quòd infideles tulit: sed toto nunc annisu in illorum mortem se erigit, quos contra se regeneratos tabescit. Nemo igitur sibi fidem sine operibus sufficere posse confidat, cum scimus quòd scriptum sit: *Fides sine operibus mortua est.* Nullus Behemoth mortuum ex sola confessione fidei plenè evasisse se existimet; quia jam quidem fluvium absorbit, sed adhuc Jordanem sicut; & toties in os illius Jordanis fluit, quoties Christianus quisque ad iniquitatem defluit. Os quidem ejus jam fide nos sublevante fugimus, sed magno studio curandum est, ne in hoc lubrica operatione dilabamur. Si ambulandi cautela negligitur, incassum credendo rectum iter tenetur: quia via quidem fidei ad cælestem patriam proficit, sed offendentes minimè perducit. Habemus adhuc quod hac in re subtilius perpendamus. Hi enim quos per Jordanem diximus exprimi, possunt per fluvium designari. Qui enim fidem jam veritatis agnoverunt, sed vivere fideliter negligunt, rectè fluvius dici possunt; quia videlicet deorsum fluunt. Jordanis verò Hebræo vocabulo descensio eorum dicitur. Et sunt nonnulli, qui viam veritatis appetentes semetipsos abijciunt, atque à vitæ veteris elatione descendunt: cumque æternam cupiunt, valde se ab hoc mundo alienos reddunt, dum non

A solum aliena non appetunt, sed etiam sua derelinquunt, & non solum in eo gloriam non quarunt, sed hanc cum se obtulerit, etiam contemnant. Hinc est enim quòd voce Veritatis dicitur: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, Semetipsum enim abneget, qui calcato typho superbiæ, ante Dei oculos esse se à se alienum demonstrat.* Hinc Psalmista ait: *Memor ero tui de terra Jordanis & Hermonim, Jordanis quippe, ut dixi, descensio: Hermonim autem anathema, id est, alienatio interpretatur.* De terra igitur Jordanis & Hermonim Dei reminiscitur, qui in eo quòd semetipsum dejicit, atque à se alienus existit, ad conditoris sui memoriam revocatur. Sed antiquus hostis pro magno non habet, quòd sub jure suæ tyrannidis terrena quærentes tenet. Propheta quippe attestante cognovimus, quia *esca ejus electa.* Neque enim mirum deputat, si eos absorbeat, quos superbia erigit, avaritia tabefacit, voluptas dilatat, malitia angustat, ira inflammat, discordia separat, invidia exulcerat, luxuria inquinans necat. Absorbebit ergo fluvium, & non mirabitur: quia pro magno non æstimat cum eos devorat, qui per ipsa suæ vitæ studia deorsum currunt; sed illos magnopere rapere nititur, quos despectis terrenis studiis, jungi jam cælestibus contemplantur. Unde absorpto fluvio rectè subjungitur: [*Et habet fiduciam quòd insuat Jordanis in os ejus:*] quia illos insidiando rapere appetit, quos pro amore supernæ patriæ à præsentis vitæ gloria semetipsos dejicere agnoscit. Nonnulli quippe mundum deserunt, honorum transcendentium vana derelinquunt, & ima humilitatis appetentes, humanæ conversationis morem bene vivendo transcendent; atque in tanta studiorum arce proficiunt, ut signorum jam virtutes operentur: sed quia semetipsos circumspicendo tegere negligunt, inanis gloriæ telo percussis, pejus de alto ruunt. Hinc est enim quòd æternus iudex, qui occulta cordis examinat, ejusdem ruinæ casum prænuncians intendat, cum dicit: *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in tuo nomine virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos: discedite à me qui operamini iniquitatem, nescio qui estis.* Hinc etiam per Prophetam dicitur: *Vocavit Dominus iudicium ad ignem, & devoravit abyssum multam, & comedet partem domus Domini.* Iudicium quippe ad ignem vocatur, cum iustitiæ sententia ad pœnam jam æternæ con cremationis ostenditur. Et multam abyssum devorat; quia iniquas atque incomprehensibiles hominū mentes concremat, quæ nunc se hominibus etiam sub signorum miraculis occultant. Pars autem domus Domini comeditur; quia illos quoque gehenna devorat, qui nunc quasi in sanctis actibus de electorum numero se esse gloriantur. Qui ergo hic Jordanis, ipsi illic pars domus Domini vocantur. Antiquus ergo hostis habet fiduciam quòd in os ejus & Jordanis insuat; quia nonnumquam calliditatis suæ insidiis eos etiam qui jam electi putantur, necat. Sed cujus cordis duritiam non ista Domini verba perturbent? cujus mentis constantia non ab intimis cogitationum radicibus quatiatur, cum hostis noster tanta esse contra nos fortitudinis demonstratur? Nullum ne erit consolationis adiutorium? Erit certè, nam subditur.

Quòd in carne sua Christus divinitatem abscondit, & quòd hamo capris sit diabolus in oculis.

CAPUT VII.

IN oculis ejus quasi hamo capiet eum. Notandum ivalde est, quòd scripturæ suæ verba misericorditer

Matt.

7. c

Luc. 6. g

Tit. 1. d

1. Joan.

2.

Marc. 7.

6

ex Esa.

29.

Ps. 77. d

Iacob. 2.

d

9.

Matt. 7.

10.

temperans Deus, modò nos asperis incitationibus terret, modò blandis consolationibus refovet, & terrorem fomentis miscet, & fomenta terrori: ut dum circa nos utrumque mira magisterij arte temperatur, nec desperatè inveniamur terri, nec incautè securi. Nam cum Behemoth astutas insidias, atque effrenatas vires multiplicibus sententiis indicasset; protinus unigeniti Filij sui redemptoris nostri commendat adventum, & quo ab illo ordine Behemoth iste sit perimendus insinuat: ut quia cor nostrum narrata illius virtute perculerat; mororem nostrum citius indicata ejus perditione relevaret. Igitur postquam dixit. [*Absorbent fluvium, & non mirabitur, & habet fiduciam quod insinat Jordanis in os ejus:*] ipsum illico Dominicæ incarnationis adventum annunciat, dicens: [*In oculis ejus quasi hamo capiet eum.*] Quis nesciat quiddam in hamo esca ostenditur, aculeus occultatur? Esca enim provocat, ut aculeus pungat. Dominus itaque noster ad humani generis redemptionem veniens, velut quemdam de se in necem diaboli hamum fecit. Assumpsit enim corpus, ut in eo Behemoth iste quasi escam suam mortem carnis appeteret. Quam mortem dum in illo injustè appetit, nos quos quasi justè tenebat, amisit. In hamo ergo ejus incarnationis captus est; quia dum in illo appetit escam corporis, transfixus est aculeo divinitatis. Ibi quippe inerat humanitas, quæ ad se devoratore m duceret: ibi divinitas quæ perforaret: ibi aperta infirmitas quæ provocaret: ibi occulta virtus, quæ raptoris faucem transfigeret. In hamo igitur captus est; quia inde interit, unde devoravit. Et quidem Behemoth iste filium Dei incarnatum noverat, sed redemptionis nostræ ordinem nesciebat. Sciebat enim quod pro redemptione nostra incarnatus Dei filius fuerat, sed omnino quoddam idem redemptor noster illum moriendo transfigeret, nesciebat. Unde & bene dicitur: [*In oculis ejus quasi hamo capiet eum.*] In oculis quippe habere dicimus, quod coram nobis positum videmus. Antiquus verò hostis humani generis redemptorem ante se positum vidit, quem cognoscendo confessus, confitendo pertrivit, dicens: *Quid nobis & tibi fili Dei? venisti ante tempus torquere nos.* In oculis itaque suis hamo captus est, quia & novit, & momordit: & cognovit prius quem pertimesceret, & tamen post non timuit, cum in illo quasi escam propriam, mortem carnis esuriret. Igitur quia caput nostrum per se quid fecit audivimus: nunc per membra sua quid faciat, audiamus. Sequitur.

Quod subtilissimas astutias demonum perforare possit & penetrare acutissima intentio, & insatigabilis repugnantia sanctorum.

CAPUT VIII.

ET in sudibus perforabit nares ejus. Quid aliud esudes, id est, palos accipimus, qui videlicet exacuuntur ut figantur; nisi acuta sanctorum consilia? Quæ hujus Behemoth nares perforant, dum sagacissimas ejus insidias & vigilando circumspiciunt, & superando transfigunt. Per nares verò odor trahitur, & deducto flatu hoc agitur, ut res etiam quæ longè est posita, cognoscatur. Naribus ergo Behemoth callidæ ejus insidiæ designantur, per quas sagacissimè nititur & occulta cordis nostri bona cognoscere & hæc pessima persuasionem dissipare. In sudibus itaque Dominus nares ejus perforat, quia callidas ejus insidias acutis sanctorum sensibus penetrans enervat. Sape autem bonorum vias tanta insidians arte circumvolat, ut per ea quæ ab eis bene gesta cognoverit, ad malitiam aditum querat. Nam unde alium largiri quid conspicit, inde alium in discordiæ flamma succendit: & cum hunc respicit misereri, illi persuadet irasci: ut dum bonum quasi non communiter factum insinuat, concordet

A animos à bono gratiæ communis abscindat. Quia enim justorum mentes ad mala suadendo non valet frangere, bonis sagacitè actibus inter eas mala seminare. Sed sancti viri has ejus insidias tantò celerius vincunt, quantò & subtilius deprehendunt. Quod melius ostendimus, si unum è multis auctoribus veritatis in testimonium Paulum vocemus: sub quo quidam Corinthius dum incestifacinus perpetrasset, cum doctor egregius in carnis interitum ad satisfactionem poenitentiae, satanæ tradidit, & in diem Domini salvum ejus spiritum reservavit. Magna quippe arte magisterij ipsi est traditus coactus in poenam, cui sponte est subtratus in culpa: ut qui auctor fuerat ad vitium nequitiae, ipse flagellum fieret disciplinae. Qua tamen bene gesta poenitentia, dum cognovisset. Corinthios super eum jam misericorditer motos, ait: *Cui aliquid donastis, & ego: nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Communionis verò gratiam cogitans ait: *Cui aliquid donastis, & ego.* Ac si diceret: A bono vestro non dissentio: meum sit quidquid ipsi fecistis. Arque mox subdidit: *Et ego si quid donavi, propter vos.* Ac si diceret: Vestris actibus bonum addidi, quidquid propter vos misericorditer feci. Vestra ergo est utilitas, bonitas mea: mea est utilitas, bonitas vestra. Qui ipsam mox compagem cordium, in qua sic tenetur, adjungens subdidit: *In persona Christi.* Cui velut si dicere præsumamus: Quare te ita cautè discipulis copulas? quare vel te illorum, vel illos tuis actionibus tam sollicita mente conformas? illico subjunxit: *Ut non circumveniamur a satana.* Cujus sagaces insidias, quam acuto sensu transfigat, insinuat subdens: *Non enim ignoramus cogitationes ejus.* Ac si verbis aliis dicat: Acuti auctore Domino fudes sumus, & nares Behemoth istius subtiliter circumspiciendo penetramus, ne hoc quod bene mens inchoat, ipse in malitiam finem verrat. Possunt per fudes, acuta ipsius per carnem manifestatæ sapientiæ verba signari: ut quia naribus odor trahitur, per Behemoth nares illa antiqui hostis exploratio figuretur. Qui cum Deum incarnatum esse dubitaret, hoc expetitis miraculis voluit tentando cognoscere, dicens: *Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Quia ergo signorum indicia odorem divinitatis ejus cognoscere concupivit, quasi flatum naribus traxit. Sed dum ei protinus responderetur: *Non in pane solo vivit homo.* Et: *Non tentabis Dominum Deum tuum:* quia sententiarum futurum acuminibus indagacionem antiqui hostis veritas percudit, quasi nares ejus sudibus perforavit. Sed quia Behemoth iste per varia fraudum argumenta distenditur; adhuc adjuncto & alio nomine notatur: nam subdidit.

Quod per incarnationem Christi captus sit diabolus: & lingua rotius falsitatis ad Evangelij veritatem ligata & conjuncta conicuit.

CAPUT IX.

AN extrahere poteris Leviathan hamo? Leviathan quippe additamentum eorum dicitur. Quorum videlicet, nisi hominum? quibus semel culpam prævaricationis intulit, & hanc usque ad æternam mortem quotidie pessimis suggestionibus extendit. Quibus dum reatum sænore peccati multiplicat, poenas proculdubio sine cessatione coacervat. Potest quoque Leviathan etiam per irrisionem vocari. Primo quippe homini persuasionem callidè divinitatem additurum se perhibuit, sed immortalitatem tulit. Additamentum ergo hominum per irrisionem dici potest, quibus dum hoc quod non erant, se addere spondit, etiam hoc quod erant, fallendo subtraxit. Sed Leviathan iste hamo captus est; quia in Redemptore nostro dum per satellites suos escam corporis momordit, divinitatis illum aculeus perforavit. Quasi hamus quippe fauces glu-

Idem sup lib. 2. c. 16.

Matth. 8. d.

ii.

12.

Matth. 4. a.

ibid.

tentis tenuit, dum in illo & eſca carnis patuit, A
quam devorator appeteret, & divinitas paſſionis
tempore latuit, qua necaret. In hac quippe aqua-
rum abyſſo, id eſt, in hac immenſitate generis hu-
mani, ad omnium mortem inhians, vitam p̄ne
omnium vorans, huc illucque aperto ore cetus iſte
ferebatur; ſed ad mortem ceti iſtius hamus in hac
aquarum profunditate caliginoſa, mira eſt diſpo-
ſitione ſuſpenſus. Hujus hami linea illa eſt per Evan-
gelium antiquorum patrum propago memorata.

Matt. 1.
Nam cum dicitur: Abraham genuit Iſaac, Iſaac ge-
nuit Iacob: camque ceteri ſucceſſores interpoſito
Joſeph nomine uſque ad Mariam virginem deſpon-
ſatam deſcribuntur, quaſi quedam linea torquetur,
in cuius extremo incarnatus Dominus, id eſt, ha-
mus iſte ligaretur, quem in his aquis humani ge-
neris dependentem aperto ore iſte cetus appeteret;

ſed eo per ſatellitum ſuorum ſavitiā morſo, mor-
dendi vires ulterius non haberet. Ne ergo iſte hu-
manis mortibus cetus inſidiāns, quos veller ultra
devoraret; hamus hic raptoris fauces tenuit, & ſe-
ſe mordentem momordit. Incarnationem igitur
unigeniti Filij ſideli famulo indicans Deus, ait:
[An extrahere poteris Leviathan hamo?] Sabau-
dis, ut ego: qui ad raptoris mortem incarnatum
unigenitum Filium mitto, in quo dum mortalis ca-
ro conſpicitur, & immortalitatis potentia non vi-
detur, quaſi hamus quidam inde devorantem peri-
mit, unde acumen potentia quo tranſfigat, occultat.
Sequitur: [Et ſine ligabis linguam ejus?] Su-
baudis, ut ego. Scriptura enim ſacra fune aliquan-
do diſſectionum ſortes, aliquando peccata, ali-
quando fidem deſignare conſuevit. Nam propter

hereditarias diſſectionum ſortes dicitur: Funes ce-
derunt mihi in præclaris; etenim hereditas mea præ-
clara eſt mihi. Funes quippe in præclaris cadunt,
dum per humilitatem vitæ, ſortes nos patriæ me-
lioris excipiunt. Rurſum quia fune peccata ſignan-
tur, per Prophetam dicitur: Pa qui trahitis iniqui-
tatem in funiculis vanitatis. Iniquitas namque in
funiculis vanitatis trahitur, dum per augmentum
culpa protelatur. Unde & per Pſalmiſtam dicitur:

Funes peccatorum circumplexi ſunt me. Quia enim
funis addendo torquetur, ut crefcat, non immerito
peccatum in fune figuratur, quod perverſo corde
ſæpe dum defenditur, multiplicatur. Rurſum fune
fides exprimitur, Salomone atteſtante, qui ait:

Funiculus triplex difficile rumpitur: quia fides vide-
licet, que de cognitione Trinitatis ab ore prædi-
cantium textitur, fortis in electis permanens, in ſo-
lo reproborum corde diſſipatur. Hoc itaque loco
funis nomine ſive peccatum, ſive fidem nil obſtat
intelligi. Incarnatus etenim Dominus noſter fune
Leviathan linguam ligavit, quia in ſimilitudine
carnis peccati apparuit, & omnia errorum ejus
prædicamenta damnavit. Unde Paulo atteſtante di-
citur: Et de peccato damnavit peccatum. Fune lin-
guam ligavit; quia per ſimilitudinem carnis peccati,
ab electorum ſuorum cordibus cuncta ejus fallaciæ
argumenta deſtruxit. Ecce enim apparente in carne
Domino, Leviathan lingua ligata eſt; quia ejus veri-
tate cognita, illa falſitatis doctrina tacuerunt.

Ubi enim nunc eſt Academicorum error; qui certe
conantur adſtruere certum nil eſſe, qui impudenti
fronte aſſertionibus ſuis fidem ab auditoribus exi-
gunt, cum vera eſſe nulla teſtantur? Ubi Mathe-
maticorum ſuperſtitio; qui dum ſignorum curſus
ſuſpiciunt, vitas hominum in ſiderum momenta
ſuſpiciunt? Quorum aperte doctrinam ſæpe ge-
minorum nativitas diſſipat, qui cum uno eodem-
que momento horæ prodeant, non in una conver-
ſationis qualitate perdurant. Ubi tot prædicamenta
falſitatis, que enumerare fugimus, ne ab expo-
nendi ordine longè recedamus? Sed cuncta jam er-
roris doctrina conticuit; quia Leviathan linguam

Dominus incarnationis ſuæ fune conſtrinxit. Un-
de bene etiam per Prophetam dicitur: Et deſola-
bit Dominus linguam maris Aegyptij. Lingua quip-
pe maris, eſt ſcientia doctrinæ ſæcularis. Bene au-
tem mare Aegyptium dicitur: quia peccati obſcuri-
tate fulcatur. Linguam ergo maris Aegyptij Do-
minus deſolvit; quia hujus mundi falſam ſapien-
tiam per carnem ſe oſtendendo deſtruxit. Fune er-
go Leviathan lingua conſtringitur; quia per ſimi-
litudinem carnis peccati, ligata eſt prædicatio ve-
ruſti peccatoris. Si autem fides fune ſignatur, idem
nobis iterum intellectus innuitur: quia dum per
prædicatores ſanctos in mundo fides Trinitatis
innotuit, contra electorum mentes erumpere mun-
di doctrina ceſſavit. Unde bene Domino per Pro-
phetam dicitur: Tu dirupisti fontes & torrentes, Et
ſiccaviſti ſtuarios Ethan. Ethan quippe interpreta-
tur fortis. Et quis eſt hic fortis, niſi de quo per
Evangelium Dominus dicit: Nemo poteſt viſa for-
tis ingreſſus domum diripere, niſi prius fortem alli-
ger? Fontes itaque & torrentes Dominus dirupit,
dum in Apoſtolorum ſuorum cordibus fluente veri-
tatis aperuit. De quibus rurſum per Prophetam
aliud dicitur: Haurietis aquas in gaudio de fon-
tibus ſalvatoris. Ad eorum quippe doctrinam ſi-
tientes pergimus, ut veritatis plenas cordium no-
ſtrorum lagunculas repletent. Sed emanantibus
ſuis fontibus Ethan ſtuarios exſiccavit, dum do-
ctrinam fortis & maligni ſpiritus oſtenſo radio ſuæ
veritatis arefecit. Leviathan ergo lingua fune ſtrin-
gitur: quia extenſa fide Trinitatis, errorum præ-
dicamenta ſiluerunt. Sed quia jam ſe aperte extol-
lere non valet, huc illucque circumiens per inſi-
dias mordet. Mirā autem miſericordiā contra hunc
pro nobis Dominus vigilat, atque eum & in hoc
quod fraudibus molitur, expugnat. Unde ſub-
ditur.

Quod aſturiam diaboli per quam humani generis
fragilitatem explorat & odoratur, Deus omni-
potens iudicij ſui poteſtate confringat, & perfo-
rata ejus maxilla, homines quos jam per peccati
commiſſionem inter fauces tenebat, inde extra-
hat, ſi per penitentiam exitum & reditum ad
vitam aperiat.

CAPUT X.

Nam quid potes circumlum in naribus ejus? Si-
cut per nares inſidia, ita per circumlum divina
virtutis omnipotentia deſignatur. Quæ cum appra-
hendi nos tentationibus prohibet, miris ordinibus
antiqui hoſtis inſidias circumplectens tenet. Circu-
lus ergo ei in naribus ponitur, dum circumducta
protectionis ſupernæ fortitudine, ejus ſagacitas re-
tinetur, ne contra inſirmitatem hominum tantum
prævaleat, quantum perditionis argumenta laten-
ter explorat. Poſſe etiam circuli nomine, occulti
iudicij adjuviorum deſignari: quod in hujus Behe-
moth naribus ponitur, cum à callida ſua crudelita-
te refrænatur. Unde bene per Prophetam, cum ab
Iſraëliitarum læſione prohibetur, Regi Babylonie
dicitur: Ponam circumlum in naribus tuis. Ac ſi aperte
diceretur: Cogitando inſidias ſuſpiras; ſed explore
quod appetis non valendo, omnipotentia meæ cir-
culum in naribus portas, ut cum bonorum mortem
ardentiùs anhelas, ab eorum vita vacuus redeas.
Quod verò hoc loco circumlum, hoc & Scriptura ſa-
cra per Joannem in Apocalypſi falcem vocat. Ait
enim: Vidi, & ecce nubem candidam, & ſuper
nubem, ſedentem ſimilem filio hominis, habentem
in capite ſuo coronam auream, & in manu ſua fal-
cem acutam. Poſteſtas enim divini iudicij, quia un-
dique ſtringit, circumlus dicitur: & quia intra ſe om-
nia incidendo amplectitur, falcis appellatione ſi-
gnatur. In falce enim quidquid inciditur, quaqua-
verſum

S.
GREGORII
MORALIA
TOM. I.

versum flectitur, intus cadit. Et quia potestas su-
perni iudicij nullatenus evitatur, intra ipsam
quippe sumus, quò libet fugere conemur, rectè
cum venturus iudex ostenditur, falcem tenere
perhibetur: quia cum potenter ad omnia obviat,
incidendo circumdat. Effc se intra iudicij falcem
7f. 13. b. Propheta vidit, cum diceret: *Si ascendero in ca-
lum, tu illic es: si descendero ad infernum ades.
Si sumpsero pennas meas ante lucem, & habitave-
ro in extremis maris: evenim illuc manus tua de-
ducat me, & tenebit me dextera tua.* Intra quam-
dam falcem se vidit, cum ex nullo sibi loco pa-
tere fugæ aditum posse cognovit, dicens: *Quia
neque ab oriente, neque ab occidente, neque à de-
seriis montibus: subaudis, patet via fugiendi: at-
que mox ipsam supernæ potentie omnimodam
comprehensionem subdens, ait: Quoniam Deus
iudex est.* Ac si diceret: Fugiendi via undique de-
est, quia ille iudicat, qui ubique est. Divina ita-
que iudicia sicut signantur falce, quia circumval-
lantia incident: ita exprimuntur circulo, quia un-
dique stringunt. In Leviathan itaque naribus à
Domino circulus ponitur, quia iudicij ejus po-
tentia in insidiis suis ne quantum vult præva-
leat, coarctatur. Dicatur ergo: [*Numquid pones
circulum in naribus ejus? Subaudis, ut ego, qui
astutus ejus insidias omnipotentis iudicio constrin-
go; ut nec tantum tenet, quantum appetit; nec
tantum capiat, quantum tentat. Sequitur: [Aut
armilla perforabis maxillam ejus?] Ab intellectu
circuli armilla non discrepat; quia ipsa hoc quo-
que ubi ponitur, ambiendo constringit. Sed quia
armilla latius tenditur, per armillam occulti ejus
iudicij erga nos protectio impensor designatur.
Armilla ergo Dominus maxillam Leviathan istius
perforat; quia ineffabili misericordie suæ potentia
sic malitiæ antiqui hostis obviat, ut aliquando
eos etiam, quos jam cepit, amittat: & quasi ab
ore illius cadunt, qui post perpetratas culpas ad
innocentiam redeunt. Quis enim ore illius semel
raptus maxillam ejus evaderet, si perforata non
esset? An non in ore Petrum tenuit, cum nega-
vit? An non in ore David tenuit, cum in tan-
tam se luxuriæ voraginem misit? Sed cum ad vi-
tam uterque per penitentiam rediit, Leviathan
iste eos aliquo modo quasi per maxillæ suæ fora-
mina amisit. Per foramen ergo maxillæ, ab ejus
ore subtrahit sunt, qui post perpetrationem tantæ
nequitie penitendo redierunt. Quis autem ho-
minum Leviathan istius os evadat, ut nulla illi-
cita committat? Sed hinc cognoscimus quantum
redemptori humani generis debitores sumus, qui
non solum nos in os Leviathan ire prohibuit,
sed ab ore etiam redire concessit; qui spem pecca-
tori non abstulit, quia maxillam ejus, ut evaden-
di viam tribueret, perforavit: ut saltem post mor-
sum fugiat, qui incautus prius morderi nequaquam
metuebat. Ubique ergo nobis occurrit superna
medicina: quia & dedit homini præcepta, ne pec-
cet, & tamen peccanti dedit remedia, ne despe-
ret. Unde cavendum summopere est, ne quis de-
lectatione peccati Leviathan istius ore rapiatur,
& tamen si raptus fuerit, non desperet: quia si
peccatum perfectè lugeat, adhuc foramen in ma-
xilla ejus invenit, per quod evadat. Jam denti-
bus teritur; sed adhuc si evadendi via quaeritur,
in maxilla ejus foramen invenitur. Habet etiam
captus quò exeat, qui prævidere noluit ne cape-
retur. Quisquis ergo nondum captus est, maxil-
lam ejus fugiat: quisquis verò jam captus est, in
maxilla foramen quaerat. Pius enim ac justus est
conditor noster. Sed nemo dicat, Quia pius est,
venialiter pecco. Et nemo qui peccaverit, dicat:
Quia justus est, de peccati remissione despero.
Relaxat enim Deus facinus quod defletur, sed
S. Greg. Tom. I.*

perpetrare quisque timeat, quod si dignè deslere
possit, ignorat. Ante culpam ergo justitiam me-
tuit, post culpam tamen de pietate præsumat:
neque ita justitiam timeat, ut nulla spei consola-
tione convalescat: neque ita confidat de miseri-
cordia, ut adhibere vulneribus suis digna peni-
tentie negligat medicinam, sed quem præsumit
sibi piè parcere, semper etiam cogitet & districtè
iudicare. Sub pietate itaque ejus spes peccatoris
gaudeat, sed sub distractione illius penitentis
correctio contremisecat. Spes igitur præsumptionis
nostræ habeat etiam mortuum timoris: ut ad cor-
rigenda peccata justitia judicantis terreat, quem
ad fiduciam veniæ gratia parentis invitat. Hinc
enim per quemdam sapientem dicitur: *Ne dixeris,
Misericordias Domini multa sunt, peccatorum meo-
rum non memorabitur.* Pietatem namque ejus pro-
tinus, & justitiam subdit, dicens: *Misericordia
enim & ira ab illo.* Divina itaque clementia ma-
xillam Behemoth istius perforans, ubique huma-
no generi & misericorditer & potenter occurrit:
quia nec libero admonitionem præcavendi tacuit,
nec capto remedium fugiendi subtrahit. Ad hoc
quippe in Scriptura sacra virorum talium, id est,
David & Petri peccata sunt indita, ut cautela mi-
norum sit ruina majorum. Ad hoc verò utrorum-
que illic & penitentia insinuat & venia, ut
spes pereuntium sit recuperatio perditorum. De
statu ergo David cadente nemo superbiat. De
lapsu etiam suo David surgente nemo desperet.
Ecce quàm mirabiliter Scriptura sacra eodem ver-
bo superbos premit, quo humiles levat. Unam
namque rem gestam retulit, & diverso modo su-
perbos quidem ad humilitatis formidinem, humi-
les verò ad spei fiduciam revocavit. O inastima-
bile novi generis medicamentum! quod uno eo-
demque ordine positum, & premendo tumentia
exsiccat, & sublevando arentia infundit. De ma-
jorum nos lapsu terruit, sed de reparatione ro-
boravit. Sic quippe semper, sic nos divina dis-
pensationis misericordia & superbientes reprimit,
& ne ad desperationem corruamus, fulcit.

Quid sit, quòd Moyses dicit: *Non accipies loco
pignoris superiorem vel inferiorem
molam.*

CAPUT XI.

VND E etiam per Moysen admonet, dicens: *16.
Non accipies loco pignoris superiorem, aut in-
feriorem molam.* Accipere namque, aliquando di-
cimus auferre. Unde & aves illæ, quæ rapien-
di sunt avidæ, accipitres vocantur. Unde Pau-
lus Apostolus dicit: *Sustinetis enim si quis de-
vorat, si quis accipit.* Ac si diceret, Si quis
rapit. Pignus verò debitoris, est confessio pecca-
toris. A debitore enim pignus accipitur, cum à
peccatore jam peccati confessio tenetur. Superior
autem & inferior mola, est spes & timor. Spes
quippe ad alta subvehit, timor autem cor inferius
premit. Sed mola superior & inferior ita sibi ne-
cessariò junguntur, ut una sine altera inutiliter ha-
beat. In peccatoris itaque peccatore incessanter
debet spes & formido conjungi: quia incassum
misericordiam sperat, si non etiam justitiam ti-
meat: incassum justitiam metuit, si non etiam de
misericordia confidat. Loco igitur pignoris mola
superior aut inferior tolli prohibetur: quia qui
peccatori prædicat, tanta dispensatione compone-
re prædicationem debet, ut nec derelicta spe ti-
morem subtrahat, nec subtracta spe, in solo eum
timore derelinquat. Mola enim superior aut in-
ferior tollitur, si per prædicantis linguam in pecca-
toris peccatore aut timor à spe, aut spes à timore
dividatur. Sed quia exigente causa David ad me-
Q q q

Matt.
26.
21. Reg.
11. a

Ecdi. 34
Ibid.

16.
Deut.
24. b
2. Cor.
11. c

dium deducto, tanti facinoris memoriam fecimus, lectoris fortasse animus movetur, cur eos omnipotens Deus, quos in perpetuum elegit, quos ad donorum quoque spiritalium culmen assumpsit, illas a corporalibus vitiis non custodit. Unde quia fatisceri citius credimus, breviter respondemus. Nonnulli enim per accepta dona virtutum, per impensam gratiam honorum operum, in superbia vitium cadunt, sed tamen quod ceciderint, non cognoscunt. Proinde contra eos hostis antequam, quia jam interius domiaatur, etiam exterius favere permittitur: ut qui in cogitatione elati sunt, per carnis luxuriam prosternantur. Scimus autem, quia aliquando minus est in corporis corruptionem cadere, quam cogitatione tacita ex deliberata elatione peccare: sed cum minus turpis superbia creditur, minus vitatur. Luxuriam vero eo magis erubescant homines, quod simul omnes turpent noverunt. Unde fit plerumque, ut nonnulli post superbiam in luxuriam corruentes, ex aperto casu malum culpa latentis erubescant: & tunc etiam majora corrigunt, cum prostrati in minimis gravius confunduntur. Reos enim se inter minora conspiciunt, qui se liberos inter graviora crediderunt. Pia ergo Domini dispensatione laxatus nonnumquam Beemoth iste de culpa ad culpam trahit, & dum plus percutit, inde eum quem ceperat, amittit: atque unde vicisse cernitur, inde superatur. Considerare libet intra munitionum gratia sinum, quanto Deus favore misericordiae nos continet. Ecce qui de virtute se extollit, per vitium ad humilitatem redit. Qui vero acceptis virtutibus extollitur, non gladio, sed ut ita dixerim, medicamento vulneratur. Quid est enim virtus, nisi medicamentum? & quid est vitium, nisi vulnus? Quia ergo nos de medicamento vulnus facimus, facit ille de vulnere medicamentum: ut qui virtute percutimur, vitio curamur. Nos namque virtutum dona retorquemus in usum vitiorum: ille vitiorum illecebras affumit in artem virtutum, & salutis statum percussit ut fervet: ut qui humilitatem currentes fugimus, ei saltem cadentes hareamus. Sed inter haec sciendum est, quod plerique hominum quod in multis corruunt, arctius ligantur: cumque eos Behemoth iste ex uno vitio percutit ut concidant, ex alio quoque illigat ne resurgant. Consideret itaque homo cum quo hoste bellum gerat; & si jam se in aliquo deliquisse perpendit, saltem ad culpam petrahi ex culpa pertimescat: ut studiosè vitentur vulnera, quibus frequenter interficit: quia valde rarum est, quod hostis noster electorum salutem etiam vulneribus servit. Maxilla tamen Behemoth istius perforata intelligi & aliter potest: ut in ore tenere dicatur non quos jam perfectè peccato implicavit, sed quos adhuc peccati persuasionibus tentat, quatenus ei quemlibet mandere, sit de peccati eum delectatione tentare. Mandendum quidem, sed non deglutendum acceperat Paulum, quando illum post tot revelationum sublimia, stimulis carnis agitabat. Tunc ergo cum contra illum licentiam tentationis accepit, in maxilla eum tenuit, sed perforata. Qui vero elatus perire poterat, tentatus est ne periret. Tentatio ergo illa non vorago vitiorum, sed custodia meritum fuit: quia Leviathan iste fatigando eum in afflictione contrivit, sed non in culpa capiendū devoravit. Elatos autem in sanctitate viros non amitteret, nisi tentaret. Sancti quippe non essent, qui de sanctitatis gloria superbirent: & tantè sub ejus jure caderent, quando se in suis virtutibus elevarent. Sed miro dispensationis ordine dum tentantur, humiliantur: dum humiliantur, ejus esse jam desinunt. Bene ergo maxilla Behemoth istius perforata dicitur: quia electos Dei unde

A conterit, inde amittit: unde tentat ut perdat, agere inde se pereant. Antiquus itaque hostis occultis Dei dispensationibus serviens, sanctorum animas ad interitum tentat volens, sed ad regnum tentando servat invitus. Maxilla ergo ejus perforata est, quia eos quos tentando, id est, mandendo conterit, quasi cum deglutit, amittit. Quod quia non humana, sed divina providentia agitur, ut utilitati justorum ipsa vetusti adversarii astutia suffragetur, quatenus cum electos tentat, eos magis tentando custodiat, bene ad beatum Job dicitur: [*Aut armilla perforabis maxillam ejus?*] Subaudis, ut ego: qui providè cuncta disponens, electos meos inde robustius in integritate custodio, unde eos per maxillam Leviathan istius labefactari aliquo modo ab integritate permittitur. Sequitur.

Quod in die judicii supplicium & poenitentia impiorum in iritum erit.

CAPUT XII.

Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? Subaudis, ut mihi. Si enim ad personam Filij hae verba referantur, incarnato ei mollia loquebatur cum diceret: *Sic quia sis sanctus Dei.* Ad quem Leviathan iste multiplicavit preces, cum per subditam sibi legem dixit: *Si ejcis nos, mitte nos in gregem porcorum.* Quamvis intelligi potest apertius; quia ad Dominum preces multiplicat, cum extremi die judicij iniqui, qui ejus corpus sunt, sibi parci deprecantur: cum membra ejus, videlicet reprobi, serò clamantes dicunt: *Domine Domine, aperi nobis.* Quibus protinus dicitur: *Nescio vos unde sitis.* Tunc etiam Domino per membra sua mollia loquetur, quando multi ex ejus corpore dicturi sunt: *Domine Domine, nomine in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus.* Mollia quidem deprecantes dicunt, cum ejus nomine replicant quae fecerunt, sed duro corde illa cum facerent, in suam laudem rapuerunt. Unde mox audiunt: *Nescio qui estis.* Sequitur.

Quod diabolus in hac vita nesciens sanctorum usibus servit, & tentationis licentia quasi ex pacto accepta, voluntatem suam implet tentando, sed voluntate Dei ligatur, ut electos & volens tentet, & nesciens prober.

CAPUT XIII.

Numquid feriet tecum pactum? Subaudis, ut necum. [*Et accipies eum servum sempiternum?*] Subaudis, ut ego. Sed valde solerter intuentium est, quod pactum cum Domino Leviathan iste feriat, ut sempiternus ab eo servus habeatur. In pacto enim, discordantium partium voluntas impletur, ut ad votum suum quaeque perveniat, & jurgia desiderato sine concludat. Antiquus itaque hostis à sinceritate divinae innocentiae, malitiae suae face successus discordat, sed ab ejus judicio etiam discordando non discrepat: nam viros justos semper malevolè tentare appetit, sed tamen hoc Dominus vel misericorditer fieri, vel justè permittit. Haec ipsa ergo tentationis licentia pactum vocatur, in qua & desiderium tentatoris agitur, & tamen per eam miro modo voluntas justis dispensatoris impletur. Erudiendos enim, sicut nuper diximus, electos suos Dominus saepe tentatori subicit, sicut post paradisi claustra, post tertij caeli secreta, ne revelationum magnitudine Paulus extolleretur, ei latanae angelus datus est. Sed, ut praefati sumus, ipsa hac tentatione disponitur, ut qui elati perire poterant, humiliati à perditione ferventur.

2. Cor.
12. b

2. Cor.
12. b

Prov.
9. a

Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem, immolavit victimas, miscuit vinum, proposuit mensam, misit ancillas suas ut vocarent ad arcem & mœnia civitatis. Sapientia quippe domum sibi condidit, cum unigenitus Dei Filius in semetipso intra uterum Virginis mediante anima, humanum sibi corpus creavit. Sic quippe corpus Unigeniti, domus Dei dicitur, sicut etiam templum vocatur: ita verò, ut unus idemque Dei atque hominis filius ipse sit qui inhabitat, ipse qui inhabitatur. Quod tamen rectè & aliter accipitur, si domus sapientie Ecclesia vocetur. Quæ septem sibi columnas excidit, quia ab amore presentis sæculi disjunctas ad portandam ejusdem Ecclesie fabricam mentes prædicantium crexit. Quæ pro eo quoddam perfectionis virtute subnixæ sunt, septenario numero designantur. Immolavit victimas; quia vitam prædicantium mactari in persecutione permisit. Vinum miscuit; quia divinitatis & humanitatis suæ nobis pariter arcana prædicavit. Mensam quoque proposuit; quia Scripturæ sacræ nobis pabula aperiendo præparavit. Ancillas etiam suas misit, quæ ad arcem nos atque civitatis mœnia vocarent; quia prædicatores infirmos abjectosque habere studuit, qui fideles populos ad spiritualis patrie ædificia superna colligerent. Unde in Evangelio Dominus Nathanaelem laudat, nec tamen in sorte prædicantium numerat: quia ad prædicandum eum tales venire debuerant, qui de laude propria nihil habebant: ut tantò solidius veritatis esse cognosceretur quod agerent, quantò & apertè cerneretur, quia ad hoc agendum per se idonei non fuissent. Ut ergo mira potentia per prædicatorum linguas claresceret, prius mirabilius actum est, ut eorumdem prædicantium meritum nullum esset. Ancillas ergo Dominus misit, & Leviathan hujus fortitudinem ligavit; quia infirmos, prædicatores mundo exhibuit, & potentes quosque, qui ejus corpus fuerant, sub terroris sui vinculo restrinxit. Et in semetipso Leviathan iste ancillis ligatur, quum infirmis prædicantibus, veritatis clarescente lumine, contra electorum mentes antiquus hostis non quantum vult sævire permittitur: sed ne sub infidelitatis captivitate cunctos quos appetit, teneat, signis & virtutibus coarctatur. Ipse ergo per se hoc fortiter facit, qui contra illum vires non fortibus tribuit. Sed quia quos contra eum Dominus mittat, insinuat: nunc etiam quid ipsi agant qui mittuntur, adjungit. Sequitur.

Quòd prædicatorum officio (qui de Evangelico talento negotiantur) à capite diabolo conciduntur & separantur qui prius ei quasi membra carnæ adharebant.

CAPUT XVI.

Concidit eum amici, dividit illum negotiatores. Leviathan iste toties conciditur, quoties divini verbi gladio sua ab illo membra separantur. Iniqui enim cum verbum veritatis audiunt, & sancto timore percussi, ab antiqui se hostis imitatione suspendunt; ipse in corpore suo dividitur, cui hi qui pravè inhaerant, subtrahuntur. Ipsos verò amicos nominat, quos superiùs ancillas vocat: ipsos etiam negotiatores appellat, quos amicos dixerat. Sancti etenim prædicatores prius ancillæ sunt per formidinem, post amici per fidem, ad extremum quoque negotiatores per actionem. Ipsis quippe infirmantibus dicitur: *Nolite timere, pusille grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.* Ipsis rursus convalescentibus dicitur: *Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi à Patre meo, nota feci vobis.* Ipsis ad extremum in negotij operationem pergentibus jubetur: *Euntes in mundum*

Luc. 12.
& Joan. 15. c

universum, prædicare Evangelium omni creatura. In prædicatione quippe fidei quasi quoddam negotium geritur, dum verbum datur, & fides ab auditoribus sumitur. Quasi quoddam negotium faciunt, qui prædicationem prærogant, & à populis fidem reportant. Fidem impartiunt, & eorum sanctam protinus vitam sumunt. Si enim justorum prædicatio negotiorum non fuisset, profectò Psalmista non diceret: *Sumite psalmum, & date tympanum.* In tympano etenim corium siccatur ut sonet. Quid est ergo dicere: *Sumite psalmum, & date tympanum;* nisi accipite spiritale canticum cordis, & reddite temporalem macerationem corporis? Si superna prædicatio negotiorum non fuisset, nequam sub typo fortis mulieris Salomon de sancta Ecclesia diceret: *Sindonem fecit & vendidit, & cingulum tradidit Chanaan.* Quid enim signatur per lineum sindonis, nisi subtilis inextincto sanctæ prædicationis; In qua molliter quiescit; quia mens in illa fidelium spe superna refovetur. Unde & Petro animalia in lineo demonstrantur; quia peccatorum animæ misericorditer aggregatae, in blanda fidei quiete continentur. Hanc ergo sindonem Ecclesia fecit, & vendidit; quia fidem, quam credendo tenebat, loquendo dedit, & ab infidelibus vitam rectæ conversationis accepit. Quæ & Chanaan cingulum tradidit: quia per vigorem demonstratæ justitiæ, fluxa opera gentilitatis adstrinxit, ut hoc quod præcipitur, vivendo teneatur: *Sint lumbi vestri præcincti.* Prædicatores ergo suos Dominus quaerendo ancillas invenit, permutando amicos facit, ditando negotiatores exhibet. Qui enim mundi prius minas infirmi timebant, post ad cognoscenda divina consilia ascendunt. Ditati autem virtutibus, usque ad exercendum fidei negotium perducuntur; ut Leviathan istius membra increpando atque suadendo tantò severiùs incidant, quantò & amici facti, amoris veritatis semetipsos veriùs copulant: atque ab eo peccantium animas tantò celerius subtrahant, quantò negotiatores idonei effecti, in semetipsis amplissimas apothecas virtutum monstrant. Quia enim per prædicatores Dei valde laudabiliter à Leviathan isto res possessa dividitur, veritatis vox per Prophetam pollicetur, dicens: *Et si separaveris pretiosum à vili, quasi os meum eris.* Pretiosum quippe à vili separatur, qui humanas mentes à reprobâ antiqui hostis imitatione disjungit. Rectè os Dei dicitur; quia per eum proculdubio eloquia divina formantur. Sequitur.

Quòd sancta Ecclesia prius pelle diaboli, id est, infirmis impleta sit; deinde capite, id est, prudentibus & sapientibus, prius enim piscatores habuit, deinde per piscatores, philosophos & theoretos, Principes & Imperatores.

CAPUT XVII.

Numquid implebis sagenas pelle eius, & gurgustium piscium capite illius? Quid per sagenas vel gurgustium piscium, nisi ecclesie fidelium, quæ unam Ecclesiam catholicam faciunt, designatur? Unde in Evangelio scriptum est: *Simile est regnum calorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti.* Regnum calorum scilicet vocatur Ecclesia, cæcus dum mores Dominus ad superna sublevar, jam hæc ipsa in Domino per cælestem conversationem regnat. Quæ rectè etiam sagenæ missæ in mare comparatur, ex omni genere piscium congreganti: quia missa in hoc gentilitatis sæculum, nullum respuit; sed malos cum bonis, superbos cum humilibus,

Luc. 10. b

Hier. 15. d

iracundos cum mitibus, & fatuos cum sapientibus cepit. In pelle verò Leviathan istius, stultos ejus corporis, in capite autem prudentes accipimus. Vel certè pelle, quæ est exterius, subditi ad hæc extrema servientes, capite autem præpositi designantur. Et bene Dominus servato ordine, has sagenas vel gurgustium piscium, id est Ecclesiam suam, & vota fidelium prius se pelle ejus, & postmodum capite asserit impleturum: quia, sicut superius diximus, prius elegit infirma, ut post confunderet fortia. Elegit quippe stulta mundi, ut confunderet sapientes. Prius namque collegit indoctos, & postmodum philosophos: & non per oratores docuit piscatores, sed mirâ potentia per piscatores subegit oratores. Dicit ergo: [Numquid implebis sagenas pelle ejus, aut gurgustium piscium capite illius.] Subaudis, ut ego, qui intra Ecclesiam

Sup. c. 15. huius lib. 1. Cor. 1. d

A Menti enim nostræ omne pondus vilesceret, si ea quæ se opprimere poterant, occulti adversarii bella pensaret. Quid enim si omnipotens Deus onera quæ patimur, sublevet, sed tamen sua nobis adiutoria subtrahat, & inter Leviathan istius nos tentamenta derelinquat? Serviente tanto hoste quòd ibimus, si nullis auctoris nostri protectionibus defendamur? Quia ergo beatus Job culpæ sibi conscius non erat, & dura tamen flagella tolerabat, ne fortasse in vitio murmurationis excedat, memoretur quòd timeat, & dicatur ei.

Quod qui tentamenta vel percussiones diaboli diligenter considerat, & illud bellum mente retractat, de flagellis & percussione Dei, quæ sunt correctio vel disciplina, si filius est, nequaquam murmurat.

CAPUT XVIII.

Memento belli, nec ultra addas loqui.] Ac si ei Mapertè diceretur: Si occulti hostis contra te bellum consideras, quidquid à me pateris, non accusas. Si impetentem te adversarii gladium prospicis, flagellum patris nullatenus perhorrescis. Vides enim quali flagello te ferio, sed intueri negligis, à quanto te hoste flagellando liberum servo. [Memento ergo belli, nec ultra addas loqui:] id est, tantò te ad disciplinam patris exhibe tacitum, quantò te prospicis ad bella hostis infirmum. Dum ergo me corripiente percuteris, ut æquanimiter feras, hostem tuum ad memoriam revoca, & durum non æstimes omne quod pateris, dum externis cruciatibus ab interna passione liberaris. Quia autem Leviathan iste de divina misericordia falsa sibi promissione blanditur, postquam terrorem fortitudinis ejus intulit, & beati Job animum in ejus circumspeditione commovit, dicens: [Memento belli, nec ultra addas loqui;] ut irremissibilem reatum ejus ostenderet, illico adjunxit.

23.

B Pones super eum manum tuam?] Id est, ut ego, qui forti illum potentia reprimens, non plus quàm expedit, sævire permitto: ejusque sævitiam quantum permifero, in electorum meorum utilitatem retorqueo. Vel certè manum super eum ponere, est virtutis potestate superare. Beato igitur Job per interrogationem dicitur: [Pones super eum manum tuam?] ac si apertè diceretur? Numquid virtute illum propria reprimis? Unde & apertè mox subditur: [Memento belli, nec ultra addas loqui.] Alta dispensatio judiciorum Dei idcirco sæpe bene merentes famulos vel minis impetit, vel flagellis premit, vel quibusdam superimpositis oneribus gravat, vel laboriosis occupationibus implicat: quia mirâ potentia prævidet, quòd si quieti ac liberi in tranquillitate persisterent, tentationes ferre adversarii non valentes, mentis prostrati vulneribus jacerent. Dum ergo eos foris tolerandis flagellis vel oneribus occupat, à suscipiendis intus tentationum jaculis occultat. Moris quippe medicinalis est, ut sæpe fervorem viscerum in pruriginem cutis trahat, & plerumque inde interiùs curat, unde exterius sauciat. Ita nonnumquam divinæ dispensationis medicamine agitur, ut exterioribus doloribus internum vulnus adimatur, & flagellorum sectionibus repellatur ea, quæ occupare mentem poterat interior putredo vitiorum: & tamen sæpe dum patentis culpæ sibi homines conscii non sunt, & aut doloribus cruciantur, aut laboribus deprimuntur, contra justum atque omnipotentem judicem in querelam profluunt, scilicet minus intuentes contra quàm fortem adversarium bellum gerunt. Cujus si intolerabiles vires sollicitè attenderent, nequaquam de his quæ exterius tolerant, murmurarent. Sed ideo videntur nobis hæc gravia, quia bella occulti adversarii nolumus pensare graviora. A quibus plerumque bellis, ut diximus, dum flagellamur, defendimur: dum affligimur, occultamur. Caro enim nostra prius quàm resurrectionis incorruptione solidetur, si nullo mœrore afficitur, in tentationibus effrænatur. Quis autem nesciat, quòd multò melius sit ardere flamma febrium, quàm igne vitiorum? Et tamen quum febre corripimur, quia vitiorum æstum qui occupare nos poterat, considerate negligimus, de percussione murmuramus. Quis nesciat, quòd multò melius sit duris in servitio hominibus subditi, quàm blandientibus demoniacis spiritibus subditi? Et tamen cum alto Dei judicio jago humanæ conditionis atterimur, in querelam profluimus: nimirum, quia minus attendimus, quòd si nos nulla conditio servitutis opprimeret, fortasse mens nostra multis iniquitatibus peius libera deserviret. Ideo ergo hæc quæ toleramus, gravia credimus: quia bella hostis callidi, quàm sint contra nos dura atque intolerabilia non videmus.

Quòd judicium ultimum sine misericordia sit.

CAPUT XIX.

Ecce spes ejus frustrabitur eum.] Quod sic de eo debet intelligi, ut referri etiam ad illius corpus possit: quia iniqui omnes qui distractionem justitiæ divinæ non metuunt, incassum sibi de misericordia blandiuntur. Moxque ad consolationem nostram rediens, extremi judicii futurum ejus interitum prænuñciat, dicens: [Et videntibus cunctis præcipitabitur.] Cunctis enim videntibus præcipitabitur, quia æterno tunc giudice terribiliter apparente, adstantibus legionibus Angelorum, assistente cuncto ministerio cælestium potestatum, atque electis omnibus ad hoc spectaculum deductis, ista bellua crudelis & fortis in medium captiva deducitur, & cum suo corpore, id est cum reprobis omnibus, æternis gehennæ incendiis mancipatur, cum dicitur: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui preparatus est diabolo & angelis ejus.* Quale erit illud spectaculum, quando hæc immanissima bestia electorum oculis ostendetur, quæ hoc belli tempore nimis illos terrere potuerat, si videretur! Sed occulto ac miro Dei consilio agitur, ut & nunc per ejus gratiam à pugnantibus non visa vincatur, & tunc à lætis victoribus jam captiva videatur. Tunc autem iusti divino adiutorio quantum debitores sunt, plenius recognoscunt, quando tam fortem bestiam viderint, quam nunc infirmi vicerunt: & in hostis sui immanitate conspiciunt, quantum debeant gratiæ defensoris sui. Redeunt enim de hoc prælio tunc milites nostri virtutum trophæa referentes: & receptis corporibus, cum jam in illo judicio cælestis regni introitum sortiuntur, prius immanissimas vires hujus antiqui ser-

24.

al. die

Matth. 25. d

pentis aspicunt, ne vile astiment quod euaferunt. Bene ergo dicitur: [Et videntibus cunctis precipiabitur;] quia visa mors ejus tunc gaudium exhibet, cujus tolerata vita, nunc iustis quotidie in cruciatibus bellum movet. Sed audientes ista, ac

A si protinus quereremur, Domino dicentes: Domine qui Leviathan istum tantae esse fortitudinis non ignoras, cum in certamine infirmitatis nostrae crucifuscitas: illico adjunxit.

CAP. XLII.

Non quasi crudelis suscitabo eum. Quis enim resistere potest vultui meo? & quis ante dedit mihi, ut reddam ei? Omnia que sub celo sunt, mea sunt. Non parcam ei verbis potentibus, & ad deprecandum compositis. Quis revelabit faciem indumentii ejus, & in medium oris ejus quis intrabit? Portas vultus ejus quis aperiet? Per gyrum dentium ejus formido: corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus. Vna uni conjungitur: & ne spiraculum quidem incedit per eas. Vna alteri adherent, & tenentes se nequam separabuntur. Sternutatio ejus splendor ignis, & oculi ejus ut palpebra diluclui. De ore ejus succensa atque ferventis, Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur. In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem ejus precedet egestas. Membra carniu ejus coherentia sibi: mittet contra eum fulmina, & ad locum alium non ferentur. Cor ejus inducitur tamquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit, timebunt angeli, & territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit neque hasta, neque thorax. Reputabit enim quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum as. Non fugabit eum vir sagittarius: in stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam astimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis, & sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita: estimabit abyssum quasi senescentem. Non est super terram Potestas, qua comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt: ipse est rex super universos filios superbia.

Quod non crudeliter, sed rationabiliter Deus agit cum diabolo, qui iusto iudicio electos recipit, & impios damnat.

CAPUT XX.

25. Non quasi crudelis suscitabo eum.] Et velut si niox a nobis causa rationis quereretur, Quo modo non eum quasi crudelis suscitabo, quem scimus quia tantos invadere & devorare permittit? statim subdidit, dicens: [Quis enim resistere potest vultui meo? & quis ante dedit mihi, ut reddam ei?] Quibus duobus versibus & virtutem suae potentiae, & omne pondus rationis explevit. Nam propter potentiam dixit: [Quis enim resistere potest vultui meo?] Et propter rationem subdidit: [Quis ante dedit mihi, ut reddam ei?] ac si diceret: Non eum quasi crudelis suscitabo; quia de ejus fortitudine & electos meos potenter eripio, & rursus reprobos non injuste, sed rationabiliter damno: id est, & eos quos benigne eligo, eripere mirabiliter possum; & eos quos respuo, non injuste derelinquo. Nemo quippe ut divina illum gratia subsequatur, prius aliquid contulit Deo. Nam si nos Deum bene operando praevenimus, ubi est quod Propheta ait: Misericordia ejus praeveniet me? Si quid nos bonae operationis dedimus, ut ejus gratiam mereamur, ubi est quod Apostolus dicit: Gratia salvati estis per fidem; & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus? Si nostra dilectio Deum praevenit, ubi est quod Joannes Apostolus dicit: Non quia nos dilexerimus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos? Ubi est quod per Osee Dominus dicit: Diligam eos spontanee? Si sine ejus munere nostra virtute Deum sequimur, ubi est quod per Evangelium Veritas protestatur, dicens: Sine me nihil potestis facere? Ubi est quod ait: Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum? Ubi est quod iterum dicit: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos? Si saltem dona bonorum operum virtute nostra bene cogitando praevenimus, ubi est quod rursus per Paulum tam salubriter dicitur, ut omnis de se humanae fidei ab ipsa cordis radice succidatur, cum dicit: Non quia sufficientes sumus aliquid cogitare a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra

B ex Deo est? Nemo ergo Deum meritis praevenit, ut tenere eum quasi debitorem possit: sed miro modo aequus omnibus conditor, & quosdam praelegit, & quosdam in suis pravis moribus iuste derelinquit. Nec tamen electis suis pietatem sine justitia exhibet, quia hic eos duris afflictionibus promittit: nec rursus reprobis justitiam sine misericordia exercet, quia hic aequanimitate tolerat, quos quandoque in perpetuum damnat. Si ergo & electi praevenientem se gratiam sequuntur, & reprobi iuxta quod merentur, accipiunt: & de misericordia inveniunt electi quod laudent, & de justitia non habent reprobi quod accusent. Bene itaque dicitur: [Quis ante dedit mihi, ut reddam ei?] Ac si aperte diceretur: Ad parcendum reprobis nulla ratione compellor; quia eis debitor ex sua actione non teneor. Idcirco enim nequaquam caelestis patriae praemia aeterna percipiunt; quia ea nunc dum promereri poterant, ex libero arbitrio contempserunt. Quod videlicet liberum arbitrium in bono formatur electis, cum eorum mens a terrenis desiderii gratia aspirante suspenditur. Bonum quippe quod agimus, & Dei est, & nostrum: Dei per praevenientem gratiam, nostrum per obsequentem liberam voluntatem. Si enim Dei non est, unde ei gratias in aeternum agimus? Rursus si nostrum non est, unde nobis retribuimus praemia speramus? Quia ergo non immerito gratias agimus, scimus quod ejus munere praevenimur: & rursus, quia non immerito retributionem quaerimus, scimus quod obsequente libero arbitrio bona elegimus, quae ageremus. Sequitur: [Omnia quae sub celo sunt, mea sunt.] Omnibus liquet, quod non solum ea quae sub celo sunt, sed ipsa quoque, quae super caelos condita caelestia vocantur, ejus voluntati serviunt, a quo se creata esse meminerunt. Cur ergo tantummodo de inferioribus loquens ait: [Omnia quae sub celo sunt, mea sunt?] Sed quia de Leviathan loquitur, qui jam non in aetherei caeli sede continetur, cuncta quae sub celo sunt, asserit sua esse, ut eum quoque qui de caelo cecidit, suae doceat potestati servire, ac si diceret: Leviathan iste beatitudinem quidem meam perdidit, sed dominium non evasit: quia & ipsa mihi potestates inserviunt, quae mihi pravis actionibus adversantur. Sequitur.

S. GREGORII MORALII TOM. II.

Hier. 49. d. 29. 50. g

Ephes. 2. b

1. Ioan. 4. b

Osee. 14. b

Ioan. 15. b

Ioan. 6. e

Ioan. 15. c

2. Cor. 3. b

16.

Quod in extremo examine, vel etiam in presenti Ecclesia frustra fundatur oratio, quam bona actio non precedit: & quod virtus orationis non sit in verbo, sed in perseverantia compunctionis.

CAPUT XXI.

Non parcam ei verbis potentibus, & ad deprecandum compositis.] Quis hoc, quod legisse se nequaquam novit, existimet; quia culpatum suarum diabolus sit veniam petiturus? Sed ille fortasse homo, quem Leviathan iste in mundi termino vas si-

2. Thef. 2. b

bi proprium facit, quem, attestante Paulo, Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione adventus sui, terribus tantæ majestatis præsentia, quia exercere vires suas non valet, ad preces inclinatur. Quod tamen de ejus corpore, id est,

M. 7. 21. b

Novissime veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine Domine dico nobis. Quibus illico respondetur: Amen dico vobis, nescio vos. Sed cum verba potentia ad deprecandum componere dicitur, urget magis, ut quod de ejus corpore in futuro diximus, in hoc tempore sentiamus. Sunt namque intra sanctam Ecclesiam nonnulli, qui prolixas ad Dominum preces habent, sed vitam deprecantium non habent: nam promissa cælestia petitionibus sequuntur, operibus fugiunt. Hi nonnumquam etiam lacrymas in oratione percipiunt, sed cum post orationis tempora corum mentem superbia pulsaverit, illico in fastu elationis intumescunt: cum avaritia instigat, mox per incendia avidæ cogitationis exarsunt: cum luxuria tentaverit, in illicitis protinus desideris anhelant: cum ira fuserit, mox mansuetudinem mentis flamma insanitæ concremat. Ut ergo diximus, & fletus in prece percipiunt, & tamen expletis precibus, cum vitiorum suggestionem pullantur, nequaquam pro æterni regni desiderio se flevisse meminerunt. Quod aperte de se Balaam innovit, qui iustorum tabernacula conspiciens, ait:

27.

Num. 23. b

Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant novissima mea bona similia. Sed cum compunctionis tempus abcessit, contra eorum vitam quibus se similem fieri etiam moriendo poposcerat, consilium præbuit: & cum occasionem de avaritia reperit, illico oblitus est, quidquid sibi de innocentia optavit. Virtutis igitur pondus oratio non habet, quam nequaquam perseverantia continui amoris tenet.

4. Reg. 1. c

Quo contra bene de Anna fiente perhibetur: *Vultusque ejus non sunt amplius in diversa mutati*: quia videlicet mens ejus nequaquam post preces inepta lætitia lasciviendo perdidit, quod orationis suæ tempore gemituum rigore exquisivit. Nonnullis verò in ulum negotiationis vertitur labor orationis. De quibus in Evangelio Veritas dicit: *Devo-*

M. 11. 17. d

rant donos viduarum sub obtentu prolixæ orationis. Hi accipient prolixius iudicium. Quia ergo iniquorum petitionibus, qui Leviathan istius corpus sunt, nullo modo parcutur, cum eorum preces opere destruantur, rectè nunc dicitur: *[Non parcam ei verbis potentibus, & ad deprecandum compositis:]* quia & per hoc, quod verba potentia & ad deprecandum composita referuntur, aperte inanitas orationis ostenditur. Veraciter namque orare, est amarus in compunctione gemitus, & non composita verba resonare. Sed quia antiquus hostis quod distri-

28.

ctius frangitur, eò nequius per multiplicia argumenta dilatur; & cuius tamen insidias Dominus quanto subtilius occultari considerat, tanto nobis misericordius manifestat, rectè subjungitur:

Quid diabolus reprobos patenter ad quacumque flagitia vocat, cum sanctis vero in malitia sua consiliis aliter agit, & suggesturus pessima transfigurat se in Angelum lucis.

CAPUT XXII.

Quis revelabit faciem indumenti?] Leviathan ite aliter religiosas hominum mentes, aliter verò huic mundo deditas tentat: nam pravis malis quæ desiderant, aperte objicit: bonis autem latenter insidians, sub specie sanctitatis illudit. Illis velut familiaribus suis iniquum se manifestus innuat: illis verò velut extraneis cujusdam quasi honestatis prætextu se palliat, ut mala quæ eis publice non valet, recta bonæ actionis velamine subintromittat. Unde & membra ejus sæpe quum aperta nequitia nocere non possunt, bonæ actionis habitum sumunt: & prava quidem se opere exhibent, sed sancta specie mentiuntur. Iniqui enim si aperte mali essent, à bonis recipi omnino non possent: sed sumunt aliquid de visione bonorum, ut dum boni viri in eis recipiunt speciem quam amant, permixtum fumant etiam virus quod vitant. Unde quosdam Paulus Apostolus intuens sub prædicationis velamine ventris studio servientes, ait: *Ipse enim satanas transfigurat se in angelum lucis.* Quid ergo mirum si ministri ejus transfigurantur velut ministri justitiæ? Hanc transfigurationem Josue timuit, quando videns Angelum, cuius esset partis inquisivit, dicens: *Nescis os, an adversarium?* ut videlicet si adversæ virtutis esset, eo ipso quo se suspectum cognosceret, ab illusione resiliat. Quia ergo Leviathan iste in eo quod iniquitatis opus molitur, sæpe specie sanctitatis induitur: & quia nisi per divinam gratiam simulationis ejus detegi indumenta non possunt, bene dicitur: *[Quis revelabit faciem indumenti ejus?]* subaudis, nisi ego, qui servorum meorum mentibus gratiam subtilissimæ discretio-

2. Cor. 11

Josue 1. d

Genes. 3. b

nis inspiro; ut revelatâ malitiâ faciem ejus nudam videant, quam coopertam ille sub habitu sanctitatis occultat. Et quia aliquando fidelium mentes corrumpere ostensione sua, aliquando suggestionem conatur, (agit enim modo opere, modo persuasionem) rectè subjungitur: *[Et in medium oris ejus quis intrabit?]* subaudis, nisi ego, qui per discretas electorum mentes suggestionum ejus verba discernio, & non ita hæc esse ut sonuerunt manifesto. Bonum namque videntur promittere, sed ad perditum finem trahunt. In medium igitur oris ejus intrare, est calliditatis ejus verba penetrare, ut nequaquam pensetur quid resonant, sed quò intendant. Intrare Adam in medium oris ejus noluit, quando intentionem persuasionis illius cautè pensare neglexit: divinitatem quippe se per illum accipere credidit, & immortalitatem amisit. Unde ergo ab intellectu verborum ejus incautè exteriùs stetit, inde se ori illius devorandum funditus præbuit. Sequitur.

Quid pseudopredicadores & falsa persuasionis doctrina & secularium violentia potestatum viantur.

CAPUT XXIII.

Portas vultus ejus quis aperiet?] Portæ vultus ejus sunt iniqui doctores, qui idcirco portæ vultus ejus vocati sunt, quia per ipsos quisque ingreditur, ut Leviathan iste quasi in potestatis suæ principatu videatur. Sicut enim Scriptura sacra sanctos viros portas Sion vocare consuevit: Sion quippe speculatio interpretatur, & non immeritò prædicatores sanctos portas Sion dicimus, quia per eorum vitam atque doctrinam abscondita supernæ contemplationis intramus: ita etiam portis Leviathan istius errorum magistri signantur, quorum dicta prædicatio perversa recipitur, miseris auditoribus

via perditionis aperitur. Sed portæ istæ ante oculos hominum plerumque ad introducendum quidem apertæ sunt, sed tamen ad deprehendendum clausæ: quia recta in specie exhibent, sed opere prava persuadent. Ad deprehendendum ergo clausæ sunt; quia ne intrinsecus cognosci valeant, exteriori simulatione muniuntur. Quas tamen mirâ potentiam Dominus aperit; quia electis suis hypocritarum mentes comprehensibiles facit. [*Portas ergo vultus ejus quis aperiet?*] subaudis, nisi ego, qui electis meis magistros errorum sub specie sanctitatis absconditos, perspicua cognitione manifesto. Et quia antichristus veniens, ipsas etiam summas hujus sæculi potestates obtinebit, qui duplici errore faviens conatur ad se corda hominum & missis prædicatoribus trahere, & commotis potestatibus inclinare, bene de Leviathan isto Dominus subdidit, dicens: [*Per gyrum dentium ejus formido*] Mutato namque nomine, hos ejus dentes insinuarè aliter voluit, quos superius portas vocavit. Perversi enim prædicatorum portæ ejus sunt; quia ingressum perditionis aperiunt. Dentes ejus sunt; quia eos quos in errore capiunt, à veritatis soliditate confringunt. Sicut enim sanctæ Ecclesiæ dentes accipimus eos, qui prædicationibus suis peccantium duritiam conterunt, unde ei per Salomonem dicitur: *Dentes tui sicut greges deorsum ascendentium de lavacro*: qui non immeritò de tonis ac lotis ovibus comparantur; quia innocuam vitam sumentes, in lavacro baptismatis conversationis pristinae vellera vetusta posuerunt: ita etiam dentibus Leviathan istius errorum magistri figurantur: quia reproborum vitam mordendo dilaniant, & eos à veritatis integritate subductos in sacrificio falsitatis mactant. Quorum quidem prædicatio facile despici ab auditoribus poterat: sed hanc ante humana judicia adjunctis sæcularium potestatum terror exaltat. Rectè ergo dicitur: [*Per gyrum dentium ejus formido*] id est, iniquos prædicatorum antichristi perversæ hujus sæculi protegitur potestates. Nam quos illi appetunt loquendo seducere, multi potentium student sciendo terrere. Per gyrum ergo dentium ejus formido est; ac si aperte diceretur: Idcirco isti perversi prædicatorum aliquos suadentes conterunt, quia circa ipsos sunt alii, qui infirmorum mentes terrentes affligunt. Quale itaque illud tempus persecutionis apparebit, quando ad pervertendam fidelium pietatem alii verbis faciunt, alii gladiis? Quis enim etiam infirmus Leviathan istius dentes non despiceret, si non eos per circuitum potestatum sæcularium terror muniret? Sed duplici contra eos calliditate agit: quia quod eis ab aliis verbis blandientibus dicitur, hoc ab aliis gladiis ferientibus imperatur. Quæ utrorumque actio, id est, potentium atque loquentium, in Joannis Apocalypsi brevi est sententia comprehensa, qua dicitur: *Potestas eorum in ore & in caudis eorum erat*. In ore namque doctorum, scientia; in cauda verò, sæcularium potentia figuratur. Per caudam quippe quæ retrò est, hujus sæculi postponenda temporalitas designatur, de qua Paulus Apostolus dicit: *Vnum autem, quæ retrò sunt oblitus, ad ea quæ ante sunt extentus*. Retrò enim est omne quod transit, antè verò est omne quod veniens permanet. Istis ergo equis, id est, nequissimis prædicatoribus ubique carnali impulsu currentibus in ore & in cauda potestas est; quia ipsi quidem perversa suadendo prædicant, sed temporalibus potestatibus fulti, per eas, quæ retrò sunt, exaltant. Et quia ipsi apparere despicabiles possunt, ab iniquis auditoribus suis per eos sibi reverentiam exigunt, quorum patrocinii fulciuntur. Unde hic quoque non immeritò per gyrum dentium ejus formido inesse describitur: quia multis terroribus agitatur, ut in perversis eorum prædicationibus & si

A non veritatis sententia, certè temporalis potentia timeatur. Unde bene eundem antichristum Psalmista descripsit, dicens: *Sub lingua ejus labor & dolor, sedet in insidiis cum divitiis in occultis*. Propter enim perversa dogmata sub lingua ejus labor & dolor est; propter miraculorum verò speciem sedet in insidiis; propter sæcularis autem potestatis gloriam, cum divitiis in occultis. Quia enim simul & miraculorum fraude & terrena potestate utitur, & in occultis & cum divitiis sedere perhibetur.

Quod reprobi scuto defensionis corripientium se verba repellunt, & concordis pertinacia alterna se adinvicem defensione timentur.

CAPUT XXIV.

B *Corpus illius quasi scuta fusilia*.] Sacra Scriptura scuti nomine aliquando uti in parte prospera, aliquando in adversa consuevit. Nam scuti defensio pro divina protectione ponitur, nonnumquam verò pro humana repugnatione memoratur. Pro divina enim protectione ponitur, sicut per Psalmistam dicitur: *Scuto bone voluntatis tue coronasti nos*. Scuto nos Dominus coronare perhibetur; quia quos protegens adjuvat, remunerans coronat. Rursum pro humana repugnatione ponitur eundem Prophetam scutum ponitur sicut alibi ait: *Ibi confregit cornua, arcum, scutum, gladium & bellum*. In cornibus quippe elatio superborum, in arcu enim insidiæ longè ferientium, in scuto autem obstinata duritia defensionum, in gladio vicina percussio, in bello verò ipsa contra Dominum mentis motio designatur. Quod nimirum totum in sancta Ecclesia confringitur, dum mentes Deo resistentium, superposito jugo humilitatis edomantur. Hinc rursum per eundem Psalmistam dicitur: *Arcum contere, & confringet arma, & scuta comburent igni*. Arcum enim Dominus contere, cum occulta insidiantium machinamenta dissolvit. Arma confringit, cum ea quæ contra se erecta fuerant patrocinia humana comminuit. Scuta igni comburent, cum peccantium mentes obstinatè se duritiâ defendentes, ad pœnitentiæ & confessionis ardorem sancti Spiritus calore succendit. Quòd verò in hoc loco corpus Leviathan istius scutis fusilibus comparatur, perferendum nobis innuitur, quia durum quidem, sed tamen cum labitur, fragile solet esse vas omne quod fusile est. Scuta ergo si sunt fusilia, in suscipienda sagitarum percussione robusta sunt, sed casu fragilia. Ictu quidem ferientium minimè penetrantur, sed suo se lapsu per fragmenta dissolvunt. Corpus ergo Leviathan istius, id est, omnes iniqui, quia per obstinationem duri sunt, sed per vitam fragiles, scutis fusilibus comparantur. Cum enim verba prædicationis audiunt, nulla correptionis jacula se penetrare permittunt: quia in omni peccato quod faciunt, scutum superba defensionis opponunt. Nam cum talium quisque de reatu suæ iniquitatis arguitur, non mox cogitat quomodo culpam corrigat, sed quid in adiutorio suæ defensionis opponat. Nullâ igitur veritatis sagittâ penetratur; quia verba sanctæ correptionis in scuto excipit superba defensionis. Unde bene de Judæis contra præcepta Domini superba se defensione tuentibus per Hieremiam dicitur: *Reddes eis vicem Domine juxta opera manuum suarum*. Moxque eandem vicem expressius subdidit dicens: *Dabis eis scutum cordis laborem suum*. Labor quippe Domini apparens inter homines, passibilis ejus humanitas fuit; quam Judæi superbe sapientes dum cernerent, despexerunt: eumque immortalem credere dedignati sunt, quem natura passibili mortalem viderunt. Cumque ejus humilitatem conspicerent, superbiæ fatibus obdurati, summâ curâ moliti sunt, ne eorum mentes sancta prædicationum verba penetrarent. Dum ergo

Apo. 9. d

Phil. 3. c

Thren. 3. g
16. d

ergo eis Dominus vicem malorum operum redderet, dedit illis scutum cordis laborem suum: quia recto iudicio inde illos contra se superbe oblinatos exhibuit, unde ipse pro nobis infirmitate laboravit. Repulerunt quippe à se verba prædicantium; quia dedignati sunt in Domino infirma passionum. Laborem igitur Domini contra eundem Dominum scutum cordis habuerunt: quia superba sapientibus eò despectus apparuit, quò propter eos humilis fuit. Hoc scutum, sicut jam superius diximus, primus ille peccator tenuit, qui requirente Domino cur lignum vetitum contigisset, non ad se culpam reculit, sed à muliere quam Dominus dederat, se accepisse respondit; ut quasi reatum suum obliquè in auctorem relideret, qui ei mulierem dederat, quæ talia persuaderet. Hoc scutum etiam requisita mulier tenuit, quando neque ipsa ad se culpam reculit, sed serpentis illud persuasionibus replicavit, dicens: *Serpens decepit me, & comedi*: ut ipsa quoque reatum suum obliquè in creatorem reduceret, qui illum intrare serpentem persuasurum talia permisisset. Serpens verò jam non requiritur, quia nec ejus pœnitentia querebatur. Hi autem quorum pœnitentia quaesita est, scutum nequissimæ defensionis contra justissimæ correptionis verba protulerunt. Unde nunc usque in usum peccantium trahitur, ut culpa cum arguitur, defendatur: & unde finiri reatus debuit, unde cumuletur. Bene ergo dicitur: [*Corpus illius quasi serra fusilia*:] quia omnes iniqui, ne ad se corripientium verba perveniant, quasi contra adversariorum jacula scuta defensionum parant. Quod videlicet ejus corpus adhuc nobis expressius detegit, dum subiungit: [*Compactam squamis se prementibus*.] Fertur quia draconis corpus squamis tegitur, ne citius jaculatione penetretur. Ita corpus omne diaboli, id est, multitudo reproborum, cum de iniquitate sua corripitur, quibus valet tergiversationibus se excusare conatur, & quasi quasdam defensionis squamas objicit, ne transigi sagittâ veritatis possit. Quisquis enim dum corripitur, peccatum suum magis excusare appetit quàm desistere, quasi squamis tegitur, dum à sanctis prædicatoribus gladio verbi jaculatur. Squamas habet, & idcirco ad ejus præcordia transeundi viam verbi sagitta non habet. Duritia enim carnali sapientia contra Deum Saulus obdurerat, quando cor ejus nulla prædicationis Evangelicæ sagitta penetrabat. Sed postquam forti cælitus increpatione jaculatus, & superno respectu cæcatus est, (lumen quippe ut acciperet, amisit;) ad Ananiam veniens illuminatur. In qua illuminatione quia defensionum suarum duritiâ caruit, bene de eo scriptum est: *Ceciderunt quasi squama ab oculis ejus*. Carnalis videlicet tegumentum illum duritia presserat, & idcirco radios veri luminis non videbat. Sed postquam superba repugnationes ejus victæ sunt, defensionum ejus squamæ ceciderunt. Quæ quidem sub Ananiæ manibus ab oculis ceciderunt corporis, sed antè jam sub Dominica increpatione ceciderant ab oculis cordis. Cum enim altè invectionis jaculo confossus jaceret, humili jam & penetrato corde requirebat, dicens: *Domine, quid me vis facere?* Repulsus videlicet squamis, jam ad cordis viscera veritatis sagitta pervenerat, quando deposita elatione superbiæ, eum quem impugnaverat, Dominum confitens, & quid ageret nesciens, requirebat. Inveniri libet ubi est saevus ille persecutor, ubi lupus rapax. Ecce in ovem jam versus est, qui percunctatur pastoris semitam, quam sequatur. Et notandum, quòd cum diceret: *Quis es Domine?* non ei à Domino responderetur: *Ego sum unigenitus Patris, ego principium, ego Verbum ante sæcula*. Quia enim Saulus incarnatum Dominum credere contemnebat, & ejus humanitatis infirma

S. Greg. Tom. I.

A despexerat, de celo hoc quòd contemplerat audivit: *Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris*. ac si diceret: Hoc à me audi de superioribus; quòd in me de inferioribus despicias. Auctorem celi venisse despexeras in terram, ex terra ergo hominem cognosce de celo; ut tantò in me amplius sacramenta infirmitatis metuas, quantò & hæc perducta in caelestibus ad excellentiam potestatis probas. Prosternens igitur te, nequaquam tibi hoc adstruo quòd ante sæcula Deus sum; sed illud à me audis, quòd de me credere dedignaris. Postquam enim dixit, *Iesus*, adhuc in expressione terrenæ inhabitationis subdidit, *Nazarenus*; velut si apertius diceretur: Humilitatis meæ infirma suscipe, & tuæ superbiæ squamas amitte. Sciendum tamen est, quòd istæ defensionum squamæ quamvis pæne omne humanum genus contegant, hypocritarum tamen specialiter & callidorum hominum mentes premunt. Ipsi etenim culpas suas tantò vehementius confiteri refugiunt, quantò se citius videri ab hominibus peccatores erubescunt. Corrupta itaque sanctitatis simulatio, & malitia occulta deprehensa, squamas objicit defensionis, & veritatis gladium repellit. Unde bene per Prophetam contra Judæam dicitur: *Ibi cubavit lamia, & invenit sibi requiem, ibi habuit foveam hericius*. Per lamiam quippe, hypocritæ; per hericius verò, malitiosi quique, qui diversis se defensionibus contegant, designantur. Lamia etenim humanam habere dicitur faciem, sed corpus bestiale. Sic & omnes hypocritæ in prima facie quòd ostendunt, quasi ex ratione sanctitatis est; sed bestiale est corpus quòd sequitur, quia valde iniqua sunt, quæ sub boni specie moluntur. Hericii autem nomine, malitiosarum mentium defensio designatur: quia videlicet hericius cum apprehenditur, ejus & caput cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conspicitur; sed mox ut apprehensus fuerit, semetipsum in spheram colligit, pedes introitus subtrahit, caput abscondit: & intra tenentis manum totum simul amittitur, quòd totum simul antè videbatur. Sic nimirum sic malitiosæ mentes sunt, cum in suis excessibus comprehenduntur. Caput enim hericii cernitur; quia quo initio peccator ad culpam accesserit, videtur. Pedes hericii conspiciuntur; quia quibus vestigiis nequitia sit perpetrata cognoscitur; & tamen adductis repente excusationibus malitiosa mens introitus pedes colligit; quia cuncta iniquitatis suæ vestigia abscondit. Caput subtrahit, quia miris defensionibus nec inchoasse se pravum aliquid ostendit: & quasi spheram in manu tenentis remanet; quia is qui corripit, cuncta quæ jam cognoverat, subito amittens, involutum intra conscientiam peccatorem tenet; & qui totum jam deprehendendo viderat, tergiversatione pravæ defensionis illusit, totum pariter ignorat. Foveam ergo hericius in reprobis habet; quia malitiosa mens sese intra se colligens, in tenebris defensionis abscondit. Sed in hoc quòd se peccator excusat, in hoc quòd caliginosis defensionibus fixum in se oculum corripientis obnubilat, divinus nobis sermo etiam quomodo à similibus fulciatur ostendit. Sequitur: [*Vna uni conungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas*.] Istæ squamæ peccantium, ne ab ore prædicantium aliquo vitæ spiraculo penetrentur, & obdurate sunt & conjunctæ. Quos enim similis reatus sociat, concordi pertinacia etiam defensio perversa constipat; ut de facinoribus suis alterna se invicem defensione tueantur. Sibi enim quisque metuit, dum admoneri vel corrigi alterum cernit; & idcirco contra corripientium verba unanimiter assurgit, quia se in altero protegit. Bene ergo dicitur: [*Vna uni conungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas*;] quia in iniquitatibus suis dum vicissim superba se defensione protegunt, sanctæ exhortationis

R r i

spiracula ad se nullatenus intrare permittunt. Quorum pestiferam concordiam adhuc apertius subdidit, dicens: [*Vna alteri adhaerebunt, & tenentes se nequaquam separabuntur.*] Qui enim divisi corrigi poterant, in iniquitatum suarum pertinacia uniti perdurant, & tantò magis quotidie à cognitione iustitiæ separabiliores sunt, quantò à se invicem nulla increpatione separantur. Nam sicut esse noxium solet si unitas desit bonis, ita perniciosum est si non desit malis. Perverfos quippe unitas corroborat, dum concordat: & tantò magis incorrigibiles, quantò unanimes facit. De hac unitate reproborum per Sapientem dicitur: *Struppa collecta, Synagoga peccantium.* De hac Nahum propheta ait: *Sicut spina invicem se complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium.* Convivium namque reproborum est delectatio temporalium voluptatum. In quo nimirum convivio pariter potant, qui delectationis suæ illecebris se concordi- ter debriant. Igitur quia membra Leviathan istius, id est, iniquos omnes, quos Dei sermo squamarum compactionibus comparat, ad defensionem suam par culpa concordat, bene dicitur: [*Vna alteri adhaerebunt, & tenentes se nequaquam separabuntur.*] Tenentes enim se separari nequeunt, quia eò ad defensionem suam vicissim constricti sunt, quò se sibi per omnia similes esse meminerunt. Descripto itaque ejus corpore, ad caput sermo redu- citur, & quid per semetipsum extreme persecutio- nis tempore antiquus hostis exerceat, nunciatur. Nam sequitur.

Quod in extrema iudicii commotione antichristus in signis & miraculis tantus erit, ut à multis Christus asinetur.

CAPUT XXV.

Sternutatio ejus splendor ignis.] Quod melius exponimus, si prius sternutatio quomodo agatur, indagemus. In sternutatione quippe inflatio à pectore exurgit, quæ cum apertos ad emanandum poros non invenit, cerebrum tangit, & congesta per nares exiens, totum caput protinus concutit. In hoc itaque Leviathan corpore, id est, sive in malignis spiritibus, sive in reprobis hominibus, qui illi per similitudinem iniquitatis inhaerent, quasi inflatio surgit à pectore, dum elatio se erigit ex præsentis sæculi potestate. Quæ quasi ad emanandum poros non invenit; quia in hoc quòd contra justos extollitur, disponente Deo quantum appetit prævalere prohibetur. Exsurgens autem cerebrum tangit & concutit; quia collecta elatio fatanæ, sensum in fine mundi arctius percutit, & caput turbat, dum ipsum auctorem malignorum spirituum per eum qui antichristus dicitur, in persecutiōe fidelium vehementius excitat. Tunc congesta inflatio per ejus nares egreditur; quia tota superbiæ ejus iniquitas apertis malitiæ statibus demonstratur. Quia ergo sternutatio vocatur illa ejus extrema commotio, qua damnatum hominem ingreditur, & per eum reprobis principatur. Qui tanta tunc virtute se commovet, ut membra Domini, si potest fieri, etiam electa perturbet: tantis signis & prodigiis utitur, ut miraculorum potentia quasi quodam ignis lumine resplendere videatur. Quia ergo commotum caput illius miraculis clarescere nititur, rectè ejus sternutatio splendor ignis vocatur. In eo enim quòd se ad persequendos justos commovet, ante reproborum oculos signorum virtutibus lucret. Et quia ejus tyrannidi sapientes mundi adherent, eorumque consiliis omne quod pravum molitur, exerceat, rectè subjungitur: [*Et oculi ejus ut palpebra diluculi.*] Per oculos, qui inherentes capiti, utilitati visio- nis inserviunt, non immeritò ejus consiliarii des-

gnantur, qui dum perversis machinationibus quæ qualiter agenda sunt, prævident, malignis ejus operariis quasi ostensum pedibus iter præbent. Qui rectè palpebris diluculi comparantur. Palpebras namque diluculi, extremas noctis horas accipi- mus, in quibus quasi nox oculos aperit, dum ven- turæ lucis jam initia ostendit. Prudentes igitur se- culi, malitiæ antichristi perversis consiliis inhaerentes, quasi palpebræ sunt diluculi; quia fidem quam in Christo inveniunt, quasi erroris noctem asserunt, & venerationem antichristi verum esse mane pollicentur. Spondent enim se tenebras re- pellere & veritatis lucem signis clarescentibus nunciare: quia nec persuadere quæ volunt, possunt, nisi exhibere se meliora fateantur. Unde hic ipse *Gen. 1. 4* coluber in paradiso primis hominibus loquens, in eo quòd se melius aliquid providere simulavit, quasi diluculi palpebras aperuit, quando in inno- centibus mentibus humanitatis ighorantiam repro- hendit, & scientiam divinitatis promisit. Quasi ignorantia enim tenebras repellebat, & æternæ scientiæ divinum mane nunciabat, dicens: *Ape- rientur oculi vestri, & eritis sicut dii, scientes bonum & malum.* Ita in illo tunc damnato homine veniens, ejus oculi palpebris diluculi comparantur: quia sapientes illius, simplicitatem veræ fidei quasi transfactæ noctis tenebras respiciunt, & ejus signa mendacia quasi exsurgens solis radios ostendunt. Sed quia Leviathan iste non solum habet oculos, qui malignis consiliis perversa provideant, sed os quoque ad pervertendas mentes hominum aperit, quoniam per prædicatores pravos ad diligen- dam erroris fallaciam auditorum corda succendit, aptè subjungitur.

Quod prædicatores antichristi multos ad perfidiam accendant, sed lux & odor signorum mendacium in carbonum nigredinem redigetur.

CAPUT XXVI.

DE ore ejus lampades procedunt.] Qui enim provident, oculi; qui autem prædicant, os vocantur. Sed de hoc ore lampades exeunt, quia mentes audientium ad amorem perfidie accen- dunt: & unde quasi per sapientiam lucent, inde proculdubio per nequitiam concremant. Sed qualis ipsa sapientia eorum lux sit, ostenditur, cum protinus subinfertur: [*Sicut tæda ignis accensa.*] Ecce jam hypocritarum eorum apertè describitur, quorum prædicatio tædarum lampadibus comparatur. Tæda enim cum accenditur, odorem quidem suavem habet, sed lumen obscurum. Ita isti prædicatores antichristi, quia sanctitatis sibi spe- ciem arrogant, sed tamen opera iniquitatis exer- cent, quasi blandum quidem est quod redolent, sed nigrum quod lucent. Olent enim per simula- tionem justitiæ, sed obscurum ardent per nequi- tiæ perpetrationem. Quorum simulationis mali- tiam Joannes in Apocalypsi brevi descriptione com- prehendit, dicens: *Vidi aliam bestiam ascenden- tem de terra, habentem duo cornua similia agni, & loquebatur ut draco.* Priorem quippe bestiam, id est, antichristum superiore jam descriptione nar- raverat; post quem etiam hæc alia bestia ascendisse dicitur, quia post eum multitudo prædicato- rum illius ex terrena potestate gloriatur. De ter- ra quippe ascendere, est de terrena gloria super- bire. Quæ habet duo cornua agni similia; quia per hypocritarum sanctitatis, eam quam in se veraciter Dominus habuit singularem, sibi inesse & sapientiam mentitur & vitam. Sed quia sub agni specie auditoribus reprobis serpentinum vi- rus infundit, rectè illic subditur: *Et loqueba- tur ut draco.* Ista ergo bestia, id est prædicantium multitudo, si apertè ut draco loqueretur, agno

similis non apparet: sed assumit agni speciem, ut draconis exerceat operationem. Quod hic utrumque per tædarem lampades exprimitur: quia & obsecrum ardent per effectum malitiæ; & quasi suaviter redolent per simulationem vitæ. Sed nequaquam æstimandum est quod tunc solum antichristi prædicatores apparebunt, & nunc ab humanis deceptionibus desunt. Modò namque priusquam per semetipsum appareat, nonnulli illum vocibus, plerique autem moribus prædicant. An prædicatores simulationis illius non sunt, qui cum sacros Dei ordines obtinent, fugientem totis desideriis mundum tenent: qui virtutes esse ostendunt quæ faciunt, sed vitium est omne quod agunt? Sed electorum mens quando magis internæ luci inhaeret, tantò subtilius quo modo virtutes à vitiis discernere debeat, videt. Quod autem mirum est, hoc nos spiritualiter agere, quod quotidie corporaliter certumimus nummularios implere? Qui cum numisma percipiunt, prius qualitatem illius, post figuram, ad extremum verò pondus examinant: ne aut sub auri specie æs lateat, aut hoc quod veraciter aurum est, monetæ reprobæ figuræ dehoneftet: aut quod & aurum, & recta figuræ est, hoc non integrum pondus leveget. Cum igitur mira ignotorum hominum facta conspiciamus, residere ad mentis nostræ trutinam quasi solertes nummularii debemus; ut prius discretio aurum examinet, ne sub virtute se vitium occultet, & quod prava intentione agit, recti visione pallietur. Cujus si intentionis qualitas approbatur, impressæ mox formulæ figura quaerenda est, si à probatis monetariis, id est, ab antiquis patribus ducitur, & ab eorum vitæ similitudine nullo errore vitatur. Cum verò & per intentionem qualitas, & recta per exemplum figura cognoscitur, restat ut integrum ejus pondus exquiratur. Bonum quippe quod per signa & miracula coruscet, si perfectionis summam non habet, pensari sollicitè per cautelam circumspeditionis debet, ne dum imperfecta res quasi pro perfecta accipitur, in accipientis damnum vertatur. Prædicatores itaque antichristi quomodo veram numismatis qualitatem tenent, qui in his quæ agunt, intentionis rectæ vim nesciunt: quia per hæc non caelestem patriam, sed culmen gloriæ temporalis exquirunt? Quomodo à monetæ figura non discrepant, qui ab omni pietate justorum justos persequendo discordant? Quomodo in se integritatis pondus ostendunt, qui non solum humilitatis perfectionem nequaquam assecuti sunt, sed neque ipsam primam ejus janam contigerunt? Hinc ergo, hinc electi cognoscant, quomodo eorum signa despiciant, quorum profectò actio omne quod à piis patribus gestum memoratur, impugnat. Sed ipsi quoque electi dum tot signa conspiciunt, dum contententes vitam tanta ejus miracula perhorrescunt, quoddam dubietatis nubilum in corde patiuntur: quia dum se per prodigia illius malitia elevat, in istis aliquatenus visus certior caligat. Unde rectè subditur.

Quod in persecutione antichristi in errorem pervertantur electi.

CAPUT XXVII.

DE naribus ejus procedit fumus.] Oculorum quippe acies fumo fauciat. Fumus ergo de ejus naribus procedere dicitur: quia de miraculorum ejus insidiis ad momentum caliginosa dubietas etiam in electorum corde generatur. De Leviathan naribus fumus exit; quia ex ejus prodigiis mendacibus, etiam bonarum mentium oculos trepidationis caligo confundit. Tunc namque in electorum cordibus conspectis terribilibus signis, obscura cogitatio conglobatur. Unde hoc quod jam S. Greg. Tom. I.

A supra protulimus, veritatis ore per Evangelium dicitur: *Surgent pseudochristi & pseudoprophetae, & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest; etiam electi.* Quia in re valde quaerendum est, quomodo aut hi qui electi sunt, induci in errorem possunt; aut cur si fieri potest, quasi ex dubietate subditur, cum quid faciendum sit, Dominus omnia præsciens prætolatur. Sed quia electorum cor & trepida cogitatione concutitur, & tamen eorum constantia non movetur; una hæc sententia Dominus utrumque complexus est, dicens: *Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Quasi enim jam errare, est in cogitatione titubare: sed protinus, si fieri potest, subjungitur, quia proculdubio fieri non potest, ut in errore plene electi capiantur. Bene autem in hæc fumi caligine ipse etiam animorum fervor exprimitur, cum protinus subinfertur; [*Sicut olla succense atque ferventis.*] Velut enim olla ferrens est unaquæque tunc anima, cogitationum suarum impetus quasi spumas ardentium undarum sustinens, quas & ignis zeli commovet, & ipsa temporalis oppressio more ollæ intrinsecus clausas tenet. Unde Joannes quoque cum hujus bestie signa narraret, adjunxit: *Ita ut ignem faciat de calo descendere.* Ignem quippe de calo descendere, est de caelestibus electorum animis sancti zeli flammæ emanare. Quia verò Leviathan iste aliàs non solum serpens, sed etiam regulus dicitur, pro eo quod immundis spiritibus, vel reprobis hominibus principatur, sicut Elaias ait: *De radice colubri egredietur regulus:* inspicendum nobis summopere est qualiter regulus perinat, ut ex operatione reguli, hujus nobis malitia apertius innoscat. Regulus namque non morsu perimit, sed flatu consumit. Sæpe quoque aërem flatu afficit, & quidquid vel positum longè contigerit sola narium inspiratione tabefacit. Hinc ergo pensare compellimur, per hoc quod de naribus ejus fumus procedere dicitur, etiam priusquam apertus appareat, quid quotidie in humanis cordibus fumo pestifera exhalationis operetur. Quia enim, sicut & superius diximus, fumo oculorum acies infiamatur: non immeritò de ejus naribus fumus procedere asseritur, cujus noxiis inspirationibus prava in humanis cordibus cogitatio nascitur, per quam acies mentis obrunditur, ne lux interna videatur. Quasi enim flatu narium caliginem emittit; quia in reproborum cordibus insidiarum suarum aspirationibus ex amore vitæ temporalis æstum congerit multiplicium cogitationum. Et velut fumi globos multiplicat; quia inanissimas præsentis vitæ curas in terrenorum hominum mente coacervat. *Iste* fumus ex ejus naribus prodiens, aliquando ad tempus etiam electorum oculos tangit. Hunc namque intrinsecus fumum patiebatur Propheta, cum dixit: *Turbatus est ira oculus meus.* Hujus inundatione premebatur, dicens: *Cor meum conturbatum est in me, & lumen oculorum meorum non est mecum.* Fumus quippe iste obrundit aciem cordis; quia caliginis suæ nubilo serenitatem intimæ turbat quietis. Cognosci verò nisi tranquillo corde non potest Deus. Unde per eundem Prophetam rursus dicitur: *Vacate & videte quoniam ego sum Deus.* Vacare autem mens non potest, quæ hujus fumi inundationibus premitur: quia in ea terrenarum cogitationum volumina ex præsentis vitæ amore glomerantur. Lumen ergo quietis internæ hoc fumo amittitur; quia curarum prurigine cordis oculus dum confunditur, tenebratur. Sed fumus iste aliter electorum animos turbat, aliter reproborum oculos excæcat. A bonorum quippe oculis spiritualium desideriorum flatu respergitur, ne prævalente misera cogitatione densetur. In reproborum verò mentibus quod se licentius per tetras cogitationes colligit, eò ab eis fun-

ditus veritatis lumen tollit. Fumus iste reproborum cordibus quot illicita desideria ingerit, quasi per tot ante illos globos intumescit. Et verè fumi globos novimus; quia cum alii superiūs inanesunt, alii inferiūs surgunt; sicut & in cogitatione carnali etsi alia pravitatis desideria transeunt, alia succedunt. Sæpe autem mens misera quid jam transierit, videt: sed ubi adhuc retineatur, non videt. Gaudet de quibuldam vitiis, quod eis subiecta jam non sit, & præcavere ac gemere negligit, quia eorum vice successerunt alia, quibus fortasse nequius succumbit: sicque fit, ut dum alia vitia transeunt, & semper alia succedunt, ab hoc serpente cor reproborum sine intermissione teneatur. Unde bene per Joel prophetam dicitur: *Residuum cruce comedat locusta, & residuum locusta comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii, & stete.* Quid enim per crucam, quæ toto corpore in terra repit, nisi luxuria designatur? quæ cor quod tenet, ita polluit, ut in superioris munditiæ surgere amorem non possit. Quid per locustam quæ salibus evolat, nisi inanis gloria exprimitur, quæ se vanis præsumptionibus exaltat? Quid per bruchum, cuius pene totum corpus in ventrem colligitur, nisi edendi ingluvies figuratur? Quid per rubiginem, quæ dum tangit, incendit, nisi ira innuitur? Residuum ergo cruce locusta comedit, quia sæpe cum luxuriæ vitium à mente recesserit, inanis gloria succedit. Nam quia jam per amorem carnis non sternitur, quasi sanctam se ex castitate gloriantur. Et residuum locustæ bruchus comedit; quia sæpe cum inani gloria, quæ quasi ex sanctitate venebat, resistitur, vel ventri vel quibuslibet ambitionis desiderijs immoderatiūs indulgetur. Mens enim Dei nescia, tantò atrociūs ad quemlibet ambitum ducitur, tantò nullo vel humanæ laudis amore refranatur. Residuum bruchi rubigo consumitur; quia sæpe dum ventris ingluvies per abstinentiam restringitur, ira impatientia acrius dominatur; quæ more rubiginis quasi exurendo messem comedit, quia virtutum fructus impatientiæ flamma tabescit. Cum ergo vitia vitiis succedunt, agrum mentis alia pestis devorat, dum alia relinquit. Bene autem illic subditur: *Expergiscimini ebrii, & stete.* Ebrii quippe vocati sunt, qui mundi hujus amore confusi, mala non sentiunt quæ patiuntur. Quid est ergo dicere: *Expergiscimini ebrii, & stete;* nisi somnum vestra insensibilitatis excutite, & in devastatione cordis tot sibi succedentibus vitiorum pestibus, vigilantibus lamentis obviate? Per tot igitur globos de Leviathan naribus fumus surgit, per quot nimirum pestes frugem cordis reprobi occulta aspiratione consumit. Cujus adhuc fumi vim sollicitè Dominus exprimit, cum illico subjungit: *[Sicut olla succensæ atque ferventis.]* Olla enim succenditur, cum mens humana maligni hostis suasionibus instigatur. Olla autem feruet, cum jam etiam per consensum in desideriis prave persuasionis accenditur. Et tot undas quasi fervendo projicit, per quot se nequitas usque ad exteriora opera extendit. Hunc namque carnalis conscientia, id est, olla fervorem, ex Leviathan fumo venientem Propheta conspexit, cum dicebat: *Ollam succensam ego video, & faciem ejus à facie Aquilonis.* Ab Aquilonis namque facie humani cordis olla succenditur, dum instigatione advocatarii spiritus illicitis desideriis inflammatur. Ille namque qui ait: *Sedebō in monte reshamenti in lateribus Aquilonis;* montem quam semel ceperit, malignis persuasionis suæ flatibus, quasi suppositis ignibus accendit: quatenus non contenta presentibus, indefinenter per desideria æstuet, ut alia contemnenda appetat, alia adepta contemnat: ut modò suis compendis inhiet, modò alienis commodis etiam cum proprio detrimento contradicat: modò carnis illecebris sauscipiat, modò quasi in

A quodam culmine per cogitationis superbiam raptâ, carnali cura postposita, totam se in typho elationis attollat. Quia ergo cor per varia desideria abducitur, quod instigationibus Leviathan istius inflammatur, rectè ejus fumus succensæ & ferventis ollæ similis esse perhibetur: quia per tot se fervores afflata ejus teatationibus conscientia erigit, per quot intra se cogitationes intumescit. Quod verbis aliis adhuc veritas apertius exequitur, dum subjungitur.

Quod persuasione diabolica ad diversa vitia reproborum anime inflamentur, & flamma malitia ejus infructuosa ligna comburat.

CAPUT XXVIII.

B *Alitis ejus prunas ardere facit.* Quid enim prunas, nisi succensas in terrenis concupiscentiis reproborum hominum mentes appellat? Ardenti enim cum quodlibet temporale appetunt: quia nimirum urunt desideria, quæ quicquam ac integrum esse animum non permittunt. Toties igitur Leviathan halitus prunas accendit, quoties ejus occulta suggestio humanas mentes ad delectationes illicitas pertrahit. Alias namque superbia, alias invidia, alias luxuriæ, alias avaritiæ facibus inflammat. Superbiæ quippe facem menti Evæ supposit, cum hanc ad contemnenda verba Dominicæ justitiam instigavit. Invidiæ quoque flamma Cain animum succendit, cum de accepto fratris sacrificio doluit, & per hoc usque ad fratricidii facinus pervenit. Luxuriæ facibus cor Salomonis exulsi, quem tanto mulieribus amore subdidit, ut usque ad idolorum venerationem deductus, dum carnis delectationem sequeretur, conditoris reverentiæ oblivisceretur. Avaritiæ quoque igne Ahab animum concremavit, cum cum ad appetendam alienam vineam impatientibus desideriis impulsus, & per hoc usque ad reatum homicidii pertraxit. Tanto igitur Leviathan iste halitus in prunis stat, quanto annis suggestiois occultæ humanas mentes ad illicita inflammat. Unde & bene mox subditur: *[Et flamma de ore ejus egreditur.]* Flamma quippe oris ejus est ipsa instigatio occulta locutionis. Prave enim suasionis verba ad uniuscujusque animum facit, sed flamma est quod de ore egreditur: quia ardet in desideriis animus, cum ejus suggestionibus instigatur. Hæc quotidie suggerit, hæc usque ad præsentis vitæ terminum suggerere non desistit: sed tunc se nequius dilatat, cum per illum damnatum hominem veniens, in hujus mundi se gloria apertius offert. Tunc ab ejus naribus vastior fumus procedit; quia humana corda signorum ejus admirationibus terita amplior instigatio percutit. Tunc ejus halitus vehementius prunas ardere facit; quia reproborum mentes, quas jam calentes amore gloria temporalis invenerit, suggestionis suæ flatibus usque ad nequitiam exercendæ crudelitatis incendit. Tunc de ore ejus flamma egreditur; quia quidquid per se, quidquid per predicatores suos loquitur, ignis est, quo infructuosa ligna concremantur. Igne autem terrene concupiscentiæ eorum mens tangitur, qui nequaquam fieri pretiosa metalla concupiscunt. Qui ergo oris ejus non vult flamma affici, juxta doctoris veri sententiam, non lignum, scænum, stipula, sed aurum, argentum, & pretiosus lapis curet inveniri: quia tantò ignis suasionis illius ampliùs incendit, quanto se ei ad consentiendum molliorem quisque præbuerit. Sed quia nulla ratione conceditur, ut mens in hæc corruptibili carne posita, nequaquam suasionis illius ardore tangatur, restat ut malignis flatibus adflata, ad orationis opem se sine cessatione convertat. Flammam quippe suggestionum illius extinguit citius unda lacrymarum.

39.

rebel. 1.

* al. tabesca-
cir.40.
ibid.

Hierc. 1.

1 sai. 14.

d